

Reykjavík 24. Nov. 1783
J. Biarnaeus.

Jónas Jóns son
at Kvered
N 31

PASSIO

Su Heilaga Historia/
Vm Pijnu z Dauda vors
Endurlausnara Jesu
Christi.

So sem hiñ H. Mattheus hefur hana saman skrifad.

I sjø stuttar Predikaner saman dreigen. Og a Islensku wtlögd/af H. Odde Einars syne Superintendente/Schalholltz Stiktis.

Þrykt a Holum.
ANNO. M. DC.XX.

Ecce Agnus Dei, qui tollit Peccata Mundi. Iohan: 1.

LECTORI SA-
LVTEM

Epter þuí eg hefe formerkt / ad hier j Skalhollsstikte / finnast marger Prest-ar/sem ecke predika vm Føstu tyman j midium Vikum / vm Piningar Historiu vors Herra Jesu Christi/so sem þo byriade med sam þyckelegre Einingu giørt ad vera j alla stade/ Ecke alleinasta vegna christelegs sidvana/ þuí vier vitum ad eirnen̄ hafa Papistarner hallded þeirre Sidveniu alla Tyma/ad þeir hafa teked þar til ecke alleinasta Føstudagenn langa / eda Piningar vikuna/sem vier pløgum ad kalla ep-stu Viku/ helldur alla midviku Daga/og Føstu daga/a Langaføstun̄e/ad vtskyra þennan Lær dom/so sem þeirra Bækur ⁊ Postillur vtvysa/ helldur myklu framar vegna þeirrar margfall-drar Nytsem̄e/sem bæde Predikararner sialfer og aller Riettchristner og trulynder Tilheyren dur Guds Ords/af idugle gre Repeteran / Id-kun og Iþrekun þessarar gudlegu ⁊ hialpsam legu Historiu/⁊ saker þess stora Skada sem þar epter fylger hia huørutueggium/ Prestønum og tilheyr̄endum/þar sem þesse nytsamlegaste Par tur vors Saluhialpar Lærdoms/ er forlagdur og forsmadur/Enn þeir sem þuilikre fyrsagd-re Sidveniu og christelegre skickun hafa ecke fyl gt hingad til/ Þeir kiera vm Bokaleyse/ad þr hafe ecke þesshattar predikunar Bækur feing ed/og kunna ecke yfer þar ad komast/huar mz þeir kunna þo ecke med riettu afsakader · ad

ferda/Huilikar Bækur eru margar til ſem þeꝛ
im meiga fullt gagn giøra/ſo ſem ſu agiæta
Bok SOLILOQVIA/z adrar fleire/hui er vgȝan
de/ad þeirre languarande Forſomun/munie me,
ir hafa valldid vanrækt/ og vmhuxunarleyſe/
huad Gud fyrergiefe/Þar fyrer og vppa þad
ad eg kynne j nøckurn mata fyrer mitt leite og
epter minñe ſkylldu ad vppvekia þa/og ad þiena
þeim ſem huilyks ſtudnings kunna med ad þur
fa/þa villde eg lata þeſſar Heiløgu Predikaner
almennilega vtganga/med Raad og ſamþycke
þeſſ virduglega froma og Gudhrædda Herra/
Herra Gudbrands Thorlaks Sonar/ Superinten
dentis Hola Styckis/þui þær eru bæde ſtuttar
og einfalldar/þo ſkie meige ad þeir ſem ecke(r)t
lykar/ vtan þad ſm̃ þeir giøra eda vtleggia ſialf
er / kunne ad mørgu ad finna j þeſſum mijnum
Vtleggingum/ huad eg ma vel lyda / og vil ecke
fyrer þeirra motkaſt eda laſtyrde/ſtynga þeſſu
vnder Stol/ef nocker mattu þar gagn af haf
fa/Og ef eg formerke ad chriſtelegum og god,
fwſum Leſara mætte þetta litla erfvide þocknaſt
ſem eg hefe þar til lagt/þa nær mier/og ſkal
eg giarnan med Guds Fullinge fleira til lata
fyrer enn ſeirna/þad ſem eg hefe til af þeſſhat,
ar vtleggingum/ef Gud lydur mig ſo leinge.
Gud gefe ſinu H. Orde ſem meſtan framgang
vegna ſyns allra Heilagaſta Nafns/og hallde
þui hia oſſ hreinu og klaru allt til þeſſ ſydaſta
Dags/fyrer vorn herra og Endurlauſnara Je.
ſum Chriſtum/Amen. Skrifad j Skalhollte
25. Febr. Anno/ 1619.

Oddur Einarſſon.

Fyrsta Predikun.

Og þa þeir høfdu Lofsaung en sunged/geingu þeir vt j Fialled Oliveti. Þa sagde Jesus til þeirra/ a þessare Nott munu þier aller Hneyxlan lijda a mier/ þui ad Skrifad er/ Hirderen mun eg sla/ og Sauder Hiardarennar munu j sundur tuistrast/ Enn nær eg rijs vpp aptur/ þa mun eg ganga fyrer ydr j Galileam. Petur suarade ⁊ sagde til hans/ Þo aller hneyxle sig a þier/ þa skal eg þo alldrei hneyxlast. Jesus sagde til hn̄s Sannlega seige eg þier / ad a þessare Nott ædur enn Hanen galar/ muntu af neita mier þrysuar/ Petur sagde til hn̄s Gitnen þo mier byriade med þier ad deyia/ skyllde eg eige neita þier/ Slijkt hid sama søgdu aller Læresueinarner.

Jesus kom þa med þeim/ i þad Gerd istwn sem kalladist Gethsemani/ og sagde til sijna Læresueina/ Sitied hier a med an eg fer þangad og bidst fyrer. Og

hann tok med sier Petrum/og tuo So‑
nu Zebedei/tok sijdan til ad hrygguast
z harmþrungen ad verda. Hann sagde
þa

Þa til þeirra/ Hrygg er Saala mijn allt til Dauda/blijfed hier og vakid med mier. Og hann gieck litlu eina framm leingra/fiell fram a sijna Asionu/ biđiande og sagđe. Fađer minn/ef mogulekt er þa lijđe af mier Kaleikur þesse/enn eige so sem eg vil/ helldur so sem þu villt. Og hann kom til sinna Lærsueina og fann þa sofande/og sagđe til Peturs/Gatstu ecke eina stund vakad med mier? Vake þier og biđied/so ad þier falled ecke i freistne/ Anden er ad sonnu reiđubuen/ enn Holldeđ er breyskt.

J annad sinn gieck hann enn burt/ og bad seigiande/ Fađer minn/ef þesse Kaleikur ma eige af mier lijđa vtan eg dreke hann/þa verde þinn Vilie. Og hann kom aptur/og fann þa sofande/og þeirra Augu voru full af Suefne. Og hann liet þa kyrra / og gieck j burt aptur og bad j þriđia sinn seigiande enn somu ord. Þa kom hann til sina Lærsueina/og sagđe til þeirra. O jæ/ville þier nu sofa

og huilaſt ? Staed/ Sú Stund tekur ad
nalgaſt/ad Mannſins Son mun ofur
ſeliaſt j Syndugra Hendur/ſtanded vpp
förum vær. Staed/ Hann tekur ad nal
gaſt ſa er mig forrædur.

Vtſkyringen

WIer höfum [mijner elſkuleger Chriſtner]
med Guds Nadar fulltinge lifad til þeſ
ſa Tijma/ a huörium öll Guds Chriſtne pla
gar ad endurminnaſt/og ſier til nytſemdar ad
færa þa allra heilſuſamleguſtu Hiſtoriu/vm
Pijnu og Dauda vors Endurlauſnara Jeſu
Chriſti. Þui/ein þo eirn og ſierhuör Chriſten
Madur kunne ad hallda Fædingar Hatijd
Chriſti/Pijſlar minning/Paſka + Huitaſuñu
&c. a ſierhuörium Deige eda ſtundu/og min
na ſialfen ſig a öll Nadar verk og Velgiör
ninga Chriſti ſijns Endurlauſnara/Þa er þad
þo tilheyrelegt/ naudſynlegt og gagnlegt/ ad
Menn yferfare ſlijkar Höfudgreiner truaren
nar einuſinne a are/og þær vtſkyre og ſier a
Hiarta legge/ſo þær meige alldrei gleymaſt
eda vr minne lijda/Þuiad j Pijnu og Dauda
Chriſti er folged vort Lijf og öll vor Sælu
hialp. Hann er vegna vorra Miſgiörninga
ſærdur/ og ſaker vorra Synda ſleigen og lem
ſtradur/Straffid liggur a hönum/vppa þad

vier heþdum friden/ og þyrer hans Vnder og Beniar erum vier heilbrigder ordner/Esa. 53 Hann er vegna vorra Synda vtgieþen + daen og off til Rettlætis vpp aptur vakin. Rom. 4. Hann er off giördur aþ Gude til vijf doms + Riettlætis/til helgunar + endurlauf nar/ 1. Cor. 1. Þetta er þad dasamlega Riettlætid/a huört David minist/Psal. 65 Bænheyr þu off epter þinne dasamlegre riett vijse/Gud vor Heilsugiaþare/þu sem ert von og Traust allra Manna a Jördu/ og þeirra sem i fiærlægd eru j Siaþarhaþenu.

Augustinus seiger/Christur vtrietter + vt breider a Krossenum sijna Armlegge/ huar med hann vill alla off vmþadma/+ ad sier ta ka/Inter Brachia Salvatoris mei, & vivere &mori cupio; J mijns Heilsugiaþara þad me vil eg liþa/+ þar girnist eg eirnen ad dey ia/ Magnam Deo injuriam facit, qui de ejus Misericordia diffidit, Huör sem eþast vm Guds Nad og myskunseme/sa giörer Gude mikin oriett og ranginde.

Bernhardus seiger/Respirate perditi, venit Iesus querere & salvum facere quod perierat, Verid glader og hughrauster og eþad er/þier sem vorud þortapader/ydar Heilsugiaþ are er komen ad leita ad þui þortapada/+ ad giöra þad Saluhölpet.

 þar

Þar fyrer skal þetta giöra oss alla astun
dunar sama/fwsa og vel viliuga/til ad heyra
og nema þessa heilsusamlegu Historiu/ fyrer
þessar epterfylgiande greiner.

1 Til ad framkuæma alvarlegan guds vil
ia/Bod + befalning/Matt. 17. Hunc audite
Þessum skulu þier hlyda/ Þier skulud [seiger
Postulen] kunngiöra Dauda Drottins þang
ad til hann kiemur/1. Cor. 11.

2 J annan mata/ vegna þess oseiganlega
gagns og nytsame/ sem vier höfum hier af/
Joh. 3. So elskade Gud Heimen/ ad hann
gaf wt sinn Eingeten son/uppa þad/ ad all
er þeir sem a hann trua/skyllde ecke fyrerfar
ast/helldur hafa þad Eilyfa lijf/Hier finnum
vier ord þess Eilyfa lijfs.

3 J þridia lage/ vegna þess skada sem þar
epter fylger/nær Menn akta ecke þessar Hö
fut greiner christelegs Lærdoms/Johan. 3.
Huör sem ecke truer a Sonen/hañ mun ecke
sia lifed/helldur blijfur Guds Reide yfer hm̄

Enn su heilsusamlega umhugsun [eda hug
leiding] er þar inne folgen/ ad Madur vite
i fyrstu sialfa Historiuna/ huad og huörnin
eitt med ödru hafe tilgeinged og fram farid
vid vorn heilsugiafara. J ödru lage/ ad
Meñ lære þar af ad kannast vid sijnar Syn
der/og take sier hier af eirnen Samviskuñar

hug

huggun. J þridia mata/ad Menn setie sier fyrer sioner þesse epterdæme vors Herra Je su Christi/Matt. 16. 1. Pet. 2. Enn vier vilium nu i þessu sinne stuttlega og einfalldle ga þetta hugleida + yfervega/Sem er.
I. J fyrstu/huad vor heilsugiafare hafe ad giörðre þeirre sijdustu Kuölldmaltijd fyrer sig teked/sem er þad/hann hefur Lofsöngen sagt eda sunged/og geinged sijdan med sijnum Lærisueinum wt af Stadnum til O liuvidar Fiallsins.
II Þar næst/ vm hans sfaru Hiartans kuöl og Pijnu/ huör j Grasgardenum byriadest/og huörnen hann hafe skickad sier og hallded sig j þeirre sömu angist. Gud giefe oss Nad til ad hugleida þetta riettelega.

Vm Þad fyrra:

Jeg hlyt [mijner allra kiærustu] j vpphafe(so sem til nöckurs inngangs) ad anyia fyrer ydr stuttlega/ ord hins Heilaga Spamans Danielis 9. Cap. þar hann auijsar/huörnen hann hafe leiged a sinum Kniam / og bedid Gud af Hiarta vm Heilsu + Velferd/og frelsan sijns Folks/ Og sömuleidis vm fyrer giefning allra þeirra Synda/ med huörium þeir höfdu þad þunga strapp wtlegdarinnar forþienad/Þa hann nu so talade + bad/ seig-

er hann/ ad sa Eingell Gabriel hafe komed þar fliugande/vm tijma Kuölldoffursins/og kunngiört sier og opinberad/ epteer Guds bi falningu þau stærstu epterkomande vndur og Tijdinde/vm alls Mankynsins frelsan/og ha fe talad til siin med þessum Ordum.

Siötiu Vikur eru alyktadar yfer þitt Folk/og yfer þinn Heilaga Stad/ Þa mun Yfertrodslunne hamlad/ Synden jnsiglud/og misgiorningurin forlijkast og þad Eilijfa Rettlætid veitast/Sion ern̄ z Spadomarner munu jnsiglast/ z z sa allra Helgaste mū þa smurdur vda.

So sem hann segde/þu elskulege Madur Da niel/þu sorgar so trulega fyrer þijnu Folke/z heidrar Gud af Hiarta/þetta þoknast hönū næsta vel/þu ert kiær og mijkels verdur fyr er Gude/þui vill nu Gud vor veita þier þij na bæn rijkuglega/Þegar ad herleidingar Tij men er vppfylldur/ epter Spadome Jeremie munu þier koma aptur j ydart Land og til þess Heilega Stadar/og þa sömu Borg vpp aptur byggia og efla. Eg skal seigia þier en̄ nöckud meira z merkelegra/z vndervisa þier vm eitt langtum dasamlegra Frelse/ huört allt Mannkynid ahrærer/Þar eru enn nu

Sio-

Sioslu Vikur þ hondū/Þad eru Aara Vik ur/huórier giöra 490. aar/þa munu skie þay hinu mestu Vndur & Stormerke j Veróllldeñe Sa allra Helgaste/Þad er/sa Eilijþe Gu ds Sonur/sa þyrerheitne Messias & Veralld arinnar Heilusgiaþare/mun sig opinbera/huór med riettu heþur þetta Naþn & dyrlega Ti tel. J þyrstu vegna siñar Guddomlegrar Na turu. Þar næst og einniñ/epter sinne mann domlegre Natturu/og med þui hann er gieþ en ydur til helgunar & Endurlausnar/ Mun hann þa smurdur verda/ So sem riettur Kongur & ædste Kiennemadur sinnar christe legrar Kyrkiu/Þa mun Yþertrodsluñe hā lad verda/og Synden jnsiglast/og Mis giorninguren þorlijktur verda. Þad er/ Hann mun med sinne Medalgöngu/ Pijnu og Dauda og vpprisu koma þui til vegar/ad Yþ ertrodslunne og óllu þui/med huęriu Gud heþ ur modgadur og styggdur vered/verde hamlad og aþstyrt. Hann mun þorlijka Mañ skiuna vid Gud/ so ad Synder þeirra Retrruuda verde JESVS Gladar & huldar/hañ mun ka sta þeim j diwp Siaþarins & sóckva þeim. Þad eilijþa Riettlætid sem Manneskian haþ de mist/mun hann aptur vtvega & veita/&,

vppfylla og jnnsigla so allar Sioner og Spadoma/ þui öll Guds pyrerheit eru Ja j hönum/og þau eru Amen j hönum/2.Cor. 1. Þetta er það Evangelium vm Christum kunngiört/huört Einglanner pysast eirnen að skoda/1. Pet. 1. Það er/ þeir hapa eina sier lega lyst og Glede þar ap/að þeir vita/ það vier skulū verda þeirra elskuleger Medbræð ur a Himnum/og með þeim/og hia þeim ve ra j þeim eilijpa Fögnude æpinlega/ það sia Menn berlega a þui/að þeir læta sig giarn an velviliuglega pinna hia þssu Guds verke.

Gabriel boðade Sacharie getnað hans so nar/so sem þss/er vera skyllde Herrans vndan pare/og tilreida hans Vegu. Mariu bar hañ þa pagnaðarpullu Auediu/Hann liet + hapa þig til að opinbera voro Herra + Emanuelis Fæding.

Oh/Lætum oss þacka Gude ap Hiarta py rer þau öplugu og stadpöstu Orð Spamann anna + Postulanna/ja Einglanna sialpra/og lætum oss þeim sömu orðum mz hæsta kost giæpne hlyda/og a þeim vara taka.

Augustinus seiget/ Vier skulum vissulega trua/ að þesser dyrlegu Guds Andar [Eing larner]girnast eckert annað ap oss/ enn það/ að vier dyrkum með þeim þann eina + sama Gud/ pyrer huörs Ashit þeir eru æpinlega

Sæler

Sæluholpner.

So heyred nu hvórnen Pijna vors heilsugia fara hafe uppbyriast. Sannliga/ef Menn hyggia grandvarlega ad/þa hefur allur hans lifnadur og umgeingne i þessum Heime/ver ed spielld Pijna/ Raud og Pyss Pilagrims fe rd ꝛ baratta/mæda ꝛ erfide. Enn þo geing ur þad nu hier allra hæst. Hier kemur fram sw utganga af Jerusalem / um hvória Moyses og Elias, höfdu talad vid hann a Fiallenn Tabor. Hann hafde nu med sijnum Lærësueinum [so sem til eins göds burtferd ar minnis] neytt Paskalambsins/ꝛ vid Bord id insett þa Heilögu Kvölldmaltijd. Sijdan stendur hann upp/ og seiger hann Lofsaung med sijnum Lærësueinum/ Seigiande sijnum Himneska Födur lof og þacker fyrer alla hns velgiörninga/ og ad þad se nu so langt kom ed/ad hann skule nu yferstanda þa sijdustu a Skeyting og Daudans barattu. Oss til Lær doms/ ad vier skulum ecke læta Guds vors velgiörninga i nöckurn mæta gleymast/helldr hafa þa alla Tijma i Hug og Hiarta/ og þa cka vorum elskulega Gude þar fyrer/Til Ko rds og fra skulum vier ecke ganga an fyrer farande og epter fylgiande Bænar og þackar giördar/so sem ad vier sium hann hefur all stadar giört/ꝛ i fyrstu beded. Hinn Heilage

Paulus

Paalus seiger 1. Tim. 4. Aull Guds Skȩ́
epna er god/og eckert burtkastanlegt/pad sem
mz packargiórd medtekid verdur/pui pad hel
gajt pyrer Guds Ord og bænena.

Hier ad auk vill Christur ecke vera vm
Nottena j peim opacklata stad/pui hn̄ vær
ecke pess edla Giests verdugur/pár pyrer gein
gur han̄ strax vm Aftóllded/vt ad Vidsmiórs
vidar Fiallenu/og tok til a Deigenum ad gió̄
ra eina Predikun pyrer sijnum Lærisueinum/
ap Spadoms bok Sacharie 13. so seiger Dr
otten zebaoth. Sla pu Hirderen/so mun
Hiorden sundur tuǔstrast. Huar med
Christur vnderuisar/huad pyrer sier og peim
mune innan skams tilpalla/Han̄ mune hliota
so sem eirn Hirder ad lata sitt Lijp pyrer sij
na Saude/enn peir mune so sem Sauder ap
Vlpenum tuǔstrast + pra Hónum plya.

Pad skylldu peir bæde med Eyrum og
Hiartanu hapa medtekid og sagt/Herra/vier
vilium ecke pess vona/ad vier munū j nóckre
Neyd lata skielpa oss pra pier/en̄ mz pui ad
slijkt er pyrer sagt ap Spamannenum/+ vier
heyrum pad ap pier sialpum / og vier erum
Holld og Blod/pa bidium vier pig vm Kra
pt og styrk/og[ep vier hliotum ad lijda nóck
ra ajteyting]vm nadarsamlega vidrietting.

Enn

Einn þa giöra þeir ecke/helldur treysta vppa sin̄ eigen mætt og skodugleik/Petur sierdeilis/ enn huörnen þeir hallde þad/sijdan avijsar Historian frammveigis.

Þar lære þier [elskuleiger christner] ad ecke hid minsta [þui helldur hid mesta] hafe af ovijsu Rade frāmkomed vid vorn Herra Christum/ellegar æn hans kualrædis orded. Item ad vier skulum ecke hafa neitt eftrausst a sialfum oss/Qui stat, videat ne cadat/ Hu {ö}r sier lætur þikia hann stande/ hann ma sia vel til hann falle ecke/1. Cor. 10. Af Guds Almætte vdū vier verndad til Sæluhialpar fyrer truna/1. Pet. 1. Gud þu hefur þitt Rijke vpbyriad/ þad sama vilier þu hia oss efla þui þad er þitt Verk/Psalm. 68.

Vm Þad Annad.

Nu viliū vier j annare Grein fa ad heyra/vm þa særu Daudans neyd/Angur og hammkuæle/sem vor true heilsugiafare hefur lid ed j Grasgardenum̄ fyrer vtan Jerusalem/ vid Fialled Oliveti.

Micheas Spamadur seiger/Cap. 2. Þar skal einn fa vndan þeim fara sem j gegnum bryst/ þeir skulu j gegnum̄ briotast/eda frām briotast/og fara j gegnum̄ Porten vt og jn̄/ Þar nefner han̄ vorn Herra Christum Hapa-

 rere

rets, Perruptorem, þann sem völlduglega frambryst/med þui hann hefur frambrotest og sleigest j gegnum midiar Fylkingar vorra Ovina/ Syndanna/ Daudans/ Helvijtis + Diöfulsins/ og ratt öss rwm og Veg/ opnad og tilreidt oss lidugan gang og oped Port til þess eilijfa Lijfs.

Slijk framþreyngīg byriadist nu hier/þar þesse Gudspiallamadur seiger/ad hann hafe þa þria Læresueina med sier teked/og jnni Grasgarden geinged/og teked þar so til ad hryggiast/titra og skialfa/og seigia/ Min Saal er hrygg allt til Daudans. Hier er uppfylld orden su klögun Þeirra truhiort udu Hindar sem mæla var jögud/huör sijnum Vngum stack afsijdis/ og mætte Hundum/ huör ad merker Christum Psalm. 22. huar hann so klagar/Min Gud/minn Gud/hu ar þ. hefur þu yfergefed mig/eg vei na/enn mijn hialp er fiarlæg. Su ytre plaaga og særing hans. Lijkama var þad all ra minsta/eñ þetta er med riettu su beiska og Saargrætelega Pijnu vors Heilsugiafara/ad hann hlaut ad hryggiast jnn til Daudans/og vid Daudan ad strijda/+ þeim Bloduga Su eita ad sueitast/so ad lifrader Blods dropar hrundu ofan a Jördena/af hñs allra helgasta

Lijkama

Lijkama/so sem Lucas þar vm skrifar.
Hier skulu þier heyra huórt tileftne hafe til þess vered/ 1. Fyrst hafde hann vppa sigteked allra Manna Synder/j allre Veröll du/fra þeim fyrsta/ til þess hins seinasta/ 2 Þau tuo Foderd og Lögmalsins bólvan yfer fiellu og klögudu hann/og gnögudu hans Samviſku vegna vor/ so sem eirn fortæran de Ormur/og Dieffullen hefur hrined vpp a mote hönum/ Helvijte hefur sitt gin vijtt a mote hönum opned/ stuttlega ed seigia/Hañ hefur vered staddur j soddan hiartans Angist sem sa er ad eilijfu skyllde fra Guds Aug liteviskufadur verda.
Meñ sa blettuñ ad einasta eir Synd stey per Meñenum j örvænting/ þegar hun vekn ar j Samviſkunne / so sem sia ma a: Cain Saul/Juda/Francisco af Spira og ödrum þuilijkum/ Þar af ma ræda/ j huörre Anöl vor Heilsugiafare hafe hloted staddur ad ve ra/ vnder soddan obærelegum þunga allra Manna Synda/ 3 J þridia läge vill hañ lata oss vera þetta vndervijsad til huggunar huörnar sem vier kunnum ad vera stadder j hærstu Neyd/ ad vier skulum þa lata oss þet ta til huggunar koma/ vita ad vier hófum eirn/ forsoktan reyndan og freistadan Kieñe mann/ þar sem hann er / Heb. 5: og þad

hn̄ hafe med ſinne Pijnu endurleyſt og frelſad oſſ fra eilijfre Pijnu. 4. J fiorda lage hefur þad þreyngt þeim Bloduga ſueita af Herranum Chriſto/ad hann hefur vel ſied/ huór ſu hans Pijna oz Daude munde ſkie mórgum til onytis vegna þeirra eigenlegrar vondſku ꝛ foróktunar.

Enn Huernen ſkickade Chriſtur ſier j þeſſare ſiñe baráttu vid Daudan ?

Hann bidur ꝛ akallar ſinn Himneſka Fódur /og fær af hónum huggun/So ſkulum vier eirnen gióra/huónar ſem vier rótum j Meydog Angiſt/nær ſem motgangur og Hórmungar eru fyrer hóndū/þa ſkulū vier leita Drottens/og þegär hann hirter ꝛ typtar oſſ/ þa ſkulum vier aluarlega hann akalla / og Bænēne ſtadfaſtlega framm hallda. So mun hañ aumka ſig yfer oſſ/og læta oſſ ecke vera Hugguarlauſa epter þui ſem hañ hefur lofad j ſijnum fyrehéitum. Hann akallar mig/ þui vil eg bænheyra hann/ eg er med hónum j Meydenne/eg vil hialpa hónum wt þadan/ꝛ gióra hann dyrdlegan. Þad ſie nu ad þeſſu ſiñe nog talad vm þeſſar bædar ſma greiner. Gud gefe ad vier kunnum þeſſu ad hallda og til vors Sælargagns oſſ þad rettelega j nyt ad færa/Amen

Aunnur

Aūnur Predik

un/Vm adhlaup/eda arms/ wtsendara Gydinganna/z hu ad þar med heþur til palled.

OG sem hañ var þetta ad ta la/sia. Ad Judas eirn aþ þeim tolþ kom/og med hon um þlockur mykell med Su erdum og Staungum/wtsender aþ Kien nemanna Hoþdingium og Olldungum Lydsins/enn sa er hann þorried/gaþ hm Teikn/z sagde/Huørn hellst ad eg kysse sa er þ/halld:d hø num. Og jaþnsnart gieck hann ad Jesu og sagde/ Heill sler tu Rabbi/ og kyste hann. Enn Jesus sagde til hans/Minn vin/huar til kom stu hingad ? Pa geingu þeir þangad ad/løgdu Hendur a Jesum/z gripu hn̄.

Og sia : Ad einn vt aþ þeim sem med Jesu voru/riette vt høndena/ryckte synu Suerde/ og slo Pion Kiennemana

hofdingians/og hio af hans Eyra/þa
sagde Jesus til hñs/ snu þu Suerde þitt
nu aptur j slidur/þui ad huorter sem
Suerd

Suerded taka/þeir munu fyrer Suerde farast/edur meinar þu/ ad eg kune ecke ad bidia Fødur minn/ ad hañ skickade mier meir enn tolf Legion Eingla/eda huerneñ vppfyllast þa Ritnigañar/ so byriar ad skie skule.

A þeim tijma sagde Jesus til Folksins Þier erud vt geingner/lijka sim til añars Spillvirkia med Suerdum og Staungum ad hondla mig/daglega hefe eg þo hia ydur seted/og kient j Musterenu/ & þier hafed mig eige griped/ Enn alle þetta er skied/so ad vppfyllust Ritnigarnar Spamannaña/ Þa forlietu hañ aller Læresueinarner og flydu.

Vtleggingen

AF næstfyrerfarande Predikun/hafa gaum giæfner tilheyrendur[til iñgangs eda vpphafs þessarar vtskyringar þeirrar heil susam legustu Pijningar Historiu] matt þetta merkia/ J fyrstu/huad Christur hafe adhafst ad giørdre þeirre sijdustu Kuølldmaltijd/ huørnen hañ hafe Lofsöngen sunged med sijnum Læresueinum/og huöria Predikun hann hafe

 giört

giört fyrer þiñ a Deigenum. Og vm þeirra frær epterkomande hneyxlun og frafall/Huar vier verdum aminter/ad eckert hafe af ovÿsu tilferle edꝛ ovart framkomed vid Christum. Og ad vier meigum huörke nie skulum trey sta nie forlata oss vppa vorn manndomlegan Krapt og formeigan.

Þar næst var ydar Kiærleika vndervÿsad vm þa storu Hiartans kuöl og hæstu Neyd ⁊ Angist sm̃ vor Heilsugiafare hefur j Grasgardenum yferstaded/Huör Sök og Tilefne hefur til giefed sa hrædeleige. þunge allrar Veralldareñar Synda/ Jtm̃/natturlegur Kuñde ⁊ Otte Daudans/ ⁊ þetta ad hm̃ hefur næsta miög til Hiarta geinged/suivirdelegt o þæklæte flest allra medal Mannkynsins. En hañ hefur j slÿkre Neyd og Angist haft sitt adhuarf/fyrer eina jnnelega Bæn/til sÿns Himneska Födurs/ og feinged þar Styrk og huggun/oss til epterdæmis/ad vier skulum so nuleidis [huönar sem vier rötum j nöckra Neyd og hæska]leita huggunar og hialpræd es hia Gude med Bænenne. Nu skulu þier ad þessu sinne fram̃veigis fa ad heyra.

I J fyrstu vm̃ adhlaup þessara vtsendara af Gydingum/og huörnenn Herran Christur tekur vid þeim/og audsyner Samstundes sitt guddomlega Almætte.

II J ödru lagie vm falskleik og Forrædaraskap Judæ[vm hans Koss og Kuediu]huar med hann hefur sinn eigen Herra/þann sanna Lijfsins Höfdingia vppa Slatrunar becken offrad.

III J þridia lagie vm S. Peturs vörn/huöria Christur villde ecke lijda/nie sambyckia/& vm flotta allra Lærisueinanna. Gud giefe oss sijna Nad til ad nema og skilia þetta riettelega/Amen.

Vm þad Fyrsta

So mikid sem þetta adhlaup ahrærer/vt skyra Gudspiallamennerner þad sama med öllum adhnijgande Greinum/huar og huörnen þad hafe skied fyrer huörn eda huör þui hafe ollad/& huörnen Herran Christur hafe skickad sier i þessu sama bile/þad er skied j Grasgardenum/vid Fialled Oliveti/fyrer vtan Jerusalem. Þier hafed optsiñs heyrt af Genesi Cap 3. Huörnen vorer fyrstu Forelldrar brutu af Guds Bodorde j þeim Alldengarde Paradijs/og komu þar fyrer sier og oss j Guds onad/& steyptu yfer allt Mãkyned stundlegu og eilijfu straffe/ Þar fyrer/ og vppa þad/ad þetta Fall yrde endurbætt/villde vor Medalgangare vpbyria sijna Pijnu j Grasgardenum/og so sem nöckrer vilia meina/hef

ur Christus riett j þeim sama stad lided/þar sem su fyrsta Manneskia hafde Syndgast. Enn þetta Ahlaup a Herran Christum er skied/aff Hervopnodu skara Hoffudprestana + fra Skriptlærdu/ Þeir hoffdu feinged niosn vm þad/huar hann være/+ huörnen þeir kynne hann ad finna + grijpa. Til siijkrar niosn ar og vnderuijsunar liede sig eirn af Herrans eigen Læresueinum/ so sem vier faum fram ueigis ed heyra. Þeir eru fliöter og offorsom unar samer hier til/taka sig vpp a Nattarþele og ferdast vt ad framkuæma þad sem þeim var bifalad. Herran Christur heffde audvelld lega kunnad ad vmflyia þeirra Hendur/ so sem fyrr hafde skied/enn mz þui hañ sa og vis se/ad sijn Stund være nu fyrer hondum/ad hann skyllde vppfylla hann vtgang af Jerusalem/geingur hañ strax fyrer þeirra Augu[so sem Gudspiallamadurenn seiger] talar til þeirra segiande/ Þier erud vtgeingner so sem til eins Mordingia/med Suerd um z mz Staungum til ad grijpa mig. Daglega heff eg þo hia ydur seted og kient j Musterenu / z þier hafed ecke griped mig/ Enn þetta er allt skied til þess ad vppfyllest Ritningarnar Spa

mannanna. &c. Þar mꝫ vill vor Heilſugia
þare ſo miked ſeigia/ Menn plaga þañen ad
nioſnaſt vm Mordingia Pioþa Ræningia ꝛ.
adra ſkalka/og þa ſo yþer ad palla og vnder
ſtraþþed ad draga/Enn eg er eingen þeſſ hꝛat
tar Madur/eg er vijſt ecke komen ad giora
nöckrum Manne ſkada/a Sal eda Lijkama
helldur ad hialpa huörium Manne/og leita
ad þui þortapada/ꝛ þad Saluholped ad giö
ra. Luc. 19. So heþ eg ecke heimuglega/hell
dur openberlega ſlijkt verkad og bevijſad/med
Predikönum og Daſemdar verkum/bæde J
Muſterenu og allſtadar annarſtadar/Huörn
en heþ eg þa ſlijkt aþ ydur þorþienad/ad þier
ſtunded epter mijnu Lijþe/ꝛ veited mier ſlijka
Arais ſo ſem einum Jllrædis Manne.

S. Johannes vottar/Cap. 18. ad Hann
haþe ſpurt þa ad/Ad huorium leite þier/
ꝛ jaþn ſnart ſem þr ſuörudu/Ad JESV
aþ Nazarieth/ haþe hann an dualar med
kient og ſagt/Eg em hann/ꝛ ſtrax er hañ
ſagde þetta/ haþe þeir orded þelms þuller/og
hörþad a Bak aptur/ ꝛ þalled til Jard
ar/ ſo ſem þeir heþde vered ſkielþder edur ſleg
ner aþ eirnre mijkelle Reidarþrumu / Enn
ſem þeir ſtodu vpp aptur/ſagde hann/Leite
þier ad mier/þa leyþed þeſſum þurt ad
gang

ganga. Þesse fyrste Partur vm þessa ariáa
og adhlaup sem þeir giördu Herranum Chri
sto/kienner oss nöckra sierlega lærdoma.

1 J fyrstu/huörnen Verollden plagie ad en
durgialld a synum Gude fyrer hæstu velgiör
ninga/ og huörnen hun tier sig þar a mote/og
huörnen Höfdinge þessarar Veralldar hefur
syna verkun j Börnum vantruarennar[epter
S. Paals Ordum/Ephe. 2.] forbliudar og
ærer þau/so ad þau bevÿsa hid mesta oþack
læte og alla vondsku j gegn slijkum velgiörnin
gum/þad sia Menn hier/þar þesser Gyding
ar offsækia Lÿfsens Herra/so sem eirn Mord
ingia og openberan Jllrædesmann/So geing
ur þeim elskulega Herra Christo enn nu med
sÿnu Orde og Heilaga Euangelio/og þess tru
um Þienörum/So hegdar og Verollden sier æ
tÿd vondslega/bæde vid tijmanlegar og allar
adrar Guds nædar gafur/ og fellur þar fyr
er j tijmanlega og eilÿfa onaad/og vnder hefn
dar strass Guds/Og oluckan mun ecke vÿkia
fra Hwse þess oþacklæta/seiger sa vÿse Ma
dur/Proverb. 17. Cap.

2 Þar næst siaum vier hier/olÿka kostgiæf
ne/Erfidismune og athafner/Veralldarenn
ar Barna/og Lioss ins Barna/þui hiner eru
myklu klokare enn þesser j sinne Kynslod og
framferde.

Läresueinarner Herrans Christi eru ogg lauser/Suefnþrungner/treiger og nenningar lauser/til ad gieþa giætur ad Herranum Christo og hans verkum/Þar a mote huilast Hoþ udprestarner ecke/nie Auldungarner og Skriptlærder/med þeirra Þienörum og Stryds mönnum/helldur vmsitia þeir Dag og Nött ad þeir kune ad grypa ᵹ Handtaka Christū.

Eins erum vier á þessum Dögum hier j Landet og vijdar annarstadar]later og nenningarlauser til ad heyra Guds Ord og vard neita þad/enn Boret Fiandmenn Pavans sel]kapur og adrer Selvÿ:sker Villuandar/hafa önguan hujld/ helldur dickta þeir og trackera huörnen þeir kunne/ sem þesser Phariscarar eitt Blod bad[eda Blods vthellingar]ad byrja og framkuæma. Þui skylldum vier fyrer vort leite ammiter vera/ ad bidia med allre kostgiæfne/og taka vara á vorum Scantze enn þad görum vier ecke. Vaked ᵹ bidied seiger Christur/ so ad þier fallled eige j Freistne.

3 J þridia lage/læzur vors Herra Jesu Christi Almætte sig hier nöckurn mæta j lia se/j þui/ hann varpar þeim Heruopnada ska ta til Jardar/vid Fialled O liveti / med ei, nu edur tueimur Ordum; Hann hefde kunnad ad varpa þeim öllum seim j Helvitis afgrun

dann

enn hann villde þad ecke giöra/med hui ad sú Stund hans Pijnu var nu þyrer höndum/ Þo heþur þetta vered ein sterk vid vörun og kröptug Aminning/huör þa heþde med riet til ætt ad vppveckia til nöckurs annars.

Vier lærum hier med/ad Ord Herrans Christi eru eitt Almattugt Ord/og hrædelegt Ord/þeim Gudlausu/Esaie 11. hann mun sla Jördena med Staþ sijns Muns/hu adan S. Paulus heþur teked sijn Ord/ þar hann seiger/ad Drotten mune þyrerþara Anthechristinum med Anda sijns Muns/2. Tess. 2. * Hebre. 4. lesum vier/Ad Guds Ord sie liþande og kroptugt/og skarpara enn nöckurt Tuieggiad Suerd/Þetta er þad Suerd Andans/ Eph. 6.

Þar huert a mote er Orded Christi öllum Jdrande og Rettruudum Mönnum eirn Guds Kraptur/til ad giöra þa alla Saluholpna sem þar a trua/ Roman. 1. þad er ord þess eilijþa Lijþs/Joh. 6.

4. Ad sijdustu eru hier velmerkiande Ord en Herrans Christi/ Lated þessa j burtu þara. Þetta er þad rietta verndar Brieþ Læresueineanna Herrans Christi/so sem vier þinnum og eirnen j ödrum Stödum/Gen. 15 Eg er þinn Skiölld: * þijn mijkel laun/Zach. 2. Cap. Eg vil vera eirn elldlegur Mur

þar

þar vm kring/og eg vil vera þar jnne/og eg vil audsyna mig volldugleg þar Jnne Psal. 34. Eingell Drottens slær Herbwdum [og bylkier sier] j kringum þa sem hann ottast/ Joh. 10 Eingen skal grijpa mijna Saude vr minne Hende.

Vm þad Annad

Ad Hófudprestarner/Skriptlærder + Aull onngar Lydsens med þeirra Þienórum eru so grimmer Herranum Christo/og lata Diófulen leida sig til ad ofsækia hann/þad eru ecke so stor Vndur sem þetta/ad Gudspiallamadurenn vottar/þad eirn af tólu Herrans Læresueina hafe lied sig til slijkrar niosnar/og vered þeirra Flocksforinge. Þar fyrer er þesse Judas [huór Christum forried vnder skine og yfer varpe godrar Vinattu mz Kosse + Kuediu] ein fyrermynd alls flærædis eda Flærdar/+ falskrar vinattu/huór nu er almeñeleg j Heimenum. Tuta frequensq; via est per amici fallere nomen.

Þad er alment ordeð mióg/adra ad blekia a þennan veg/Ad læta blijtt sem virtka Vin/þo vesta sie þad hræsnis skin.

Omnibus Rebus nunc peractis :
Nulla Fides est in pactis :
Mel in Ore : Verba Lactis :
Fel in Corde : Fraus in Factis.

Hier til heyra þau klóguñar Ord Davids þar hann seiger/Psalm. 57. Eg ligg med minne Sælu a mille Leona/Mannaña Syner eru sem Ellds loge/þeirra Teñur erú Spiot/ z Pýlur/ z þeirrá Tungur skørpostu Suerd/ Psalm. 41. Eirnen minn Vinur huørium eg treýste/sa sem æt mitt Brauð/hann tredur mig vnder Fætur/ Mich. 2. Mañsins Ovuner eru hans eigen Heimamenn.

Einn slýkur falskur Vofe hefur Joab ver ed/ vm huórn vier lesum. 2. Sam. 2. Ad hañ lockade Abner og Amasa til sýn med god um Ordū/og tok þa so suiksamlega af Dógū

Alchimus var og eirn heimuglegur forrædare sýns Folks/a Dógum þeirra Machabeo rum/1. Mach. 7. z 9. Item Herodes og marger adrer hafa auglyst sitt falska Hiarta. Slýka Joab/ Alchīmos/Herodes/Judas giefur þesse Veróllld állmarga af sier/ nu sier deilis a þessum sýdóstu Timum / Einn þad hefur alldrei neinum þeirra ad gagne orded/ og Gud Drotten mun eñ nu vel vita Raad til ad finna og straffa þa. Christur varar sinn forradara vid/z hotar hónum stundlegu og eilýfu straffe/Hann aminner oss eirnen til

ꝼorſialegleika med þeſſum Ordum/ Sjaed eg ſende ydur ſuo ſem Sauđe mitt a mil le Vlꝼa/Þar ꝼyrer vered ꝼorſialer z kia ner ſem Høggormar/ og einꝼallder eda ꝼalſlauſer ſem Duꝼur. Enn vared yd ur vid þeim Mønnum/þuiad þeir mu-nu oꝼurſelia ydur ꝧ ſijn Rꝫdhws/z j ſij num Samkundu Hwſum munu þeir yd urſtrykia/z þier munud leidder verda ꝼy rer Konga z Landshoꝼdingia/ꝼyrer mi ns Naꝼns ſaker/ til Vitnisburdar yꝼer þa/z yꝼer Heidín Lyd. zc. So ſem hañ ſegde/Þier erud mitt j þeſſare otruo Verolld/ ſo ſem Sauder eda Lamb a mille Vlꝼa/þar ꝼyrer ſiaed til/ad þier ganged ꝼorſialega/ tak ed vara a ydar kallan / trued ecke huörium Manne/og ꝼramꝼylged ydar Embætte koſt giæꝼelega/en alls ꝼals + ſuika/j ꝼorſialegum einꝼallðleik ydars Hiarta.

Vm Þad Þridia.

Þad þridia og ſijdaſta ſem hier er gaum giæꝼanda/er þetta/ad Petur/ huör adur ꝼyr re villde ecke gieꝼa Herrans Chriſti Ordum Predikun og ꝼyrerſögn magt/vm ꝼlotta allra Læreſueinanna/hañ minneſt hier a ſijna lyꝼ

 un og

en x Heitstreinging/og sem hann ser ad hier vill verda Aluara af/hryfur han sitt Suerd vr Slijdrum/og slær fram j Hópen/j þeirre meining/ad han villde veria Herran Christum. Ellegar þo hann skyllde enn deya þar strax/þa skyllde han fyrst hafa Mann fyrer sier/og taka eirn edur tuo af Lijfe/ hóggur til þess eins sem Lycktena bar/ j þeirre mein jngu/ad han vill hans Lios[og Lijfed med] ólldungis vtslóckua / enn þetta vill nu ecke takast fyrer hónum/Hann hóggur ad eins an ad Eyrad af hónum / og meinar þo sier hafe fullvel tekest/og hann hafe riett vel fram geinged/ og sijna Logun trulega hallded/ Enn Herran Christur lætur sier slijkt ecke þocknast helldur skipar hn hm ad stinga sijnu Suerde j Baled/ læknar aptur Eyrad á Malco/ og talar so til Peturs Stinga þu sinu Suerde j sinn stad/ Meinar þu ecke/ ad eg kunne ad tala til mijns Himneska Fodurs/ ad hann sende mier nockur Þushund Eingla/enn hueriien yrde þa Ritningen vpp fylld? So sem hann segde/ Eg kynne vel ad hafa sterkare Vórn / af þeim sterku Him neska Einglum / So sem Jacob hafde gott Fylgdarlid fordum/ af þm Mahanaim/þad er af Guds Herbudum/Gen. 31. Eliseus

var verndadr med elldlegum Hestum + Vögnum sem voru vm allt Fialled. 4. Reg. 6. Ezechias var verndadur af einum Mecktugum Eingle/huør j Hel slo Hundrad Fim̄ og Attatijge Þusunder Mans/4. Reg. 9. En nu gillder ecke vm ad fickta eda stri da/heldur ad lijda/so Spadomarner verde vppylder og eg meige mitt Embætte fran kuama.

Hier med kienner Christur oss.

1 J fyrstu/ Ad sitt Rijke sie ecke af þessum Heime/ so sem hann og af seiger sijdar mier fyrer Pilato.

2 J Annan mæta syner hann oss greinarmun / a mille Rijkisstiornar sinnar christelegrar Kirkiu/og a medal veralldlegra HØfdings stietta. Guds ords Þienarar skulu taka vara a þeirre andlegu stiornenn/en veralldlegt Yfervalld a sine veralldlegre Syslan/+ huørge Stietten skal sturla edur hindra adra/ og ecke falla inn j annars Embætte/ epter þessum gömlu Versum.

Publica dic quādo res floret,& ōnia cedunt,
Ac nemo de quo jure queratur habet:
Qvum pia conjungit socias cōcordia mētes
Quilibet et proprium, qvum facit officiū.

Ad sijdustu er hier öll oleyfeleg hefnd fyrer boden/sem skier af eigenlegre Hefndargirne huør Suerded tekur af sialfum sier til/ Han

 skal

ſkal med Suerde ßyrerßaraſt, Þo leyßer gudlegt & natturlegt Lógmæl [eirnen Reiſa ra riettur͞e] naudunga vorn/huónar ſem Mad ur verdur vte a Stræatum/ eda annarſtadar/. ſkyndelega yßerßallen/ aß nóckrum ßridbriot um eda Fiandmónnum/og kuña ónguan Veg vndan ad komaſt/ Annars ſkal Madur leita yßervalldſins/og ſækia Þangad vernd og ßor ſuar/vilie Þad ecke hialpa / Þa kißale Mad ur Gude/Þeim riettßerduga Domara ſókena hann mun vel giórá Þad/ &c.

Þad ſie ſtuttlega og einßalldlega talad vm Þeſſar ſmagreiner/vm Herraans Chriſti Almættis valld a mote ſýnum Ovinum/ huórt hann liet j lioſe, Item/vm Judas & Veralld arennar otru og ßalſkleika / Og ad ſýduſtu huórnen giórá ſkule Greinarmun a mille and legra Stietta & veralldlegrar Valldſtiornar. Gud gieße ad eirn og ſierhuór aß Þeim/take tru legan vara a Þui ſem hónum er bißalad / og læte Verallaremnar ßalſkleik og rangan Þotta huórkie hindra nie villa ſig/ Þad gieße og veite Gud eilýßur/ Amen.

Þridia Predikun/ huør Innehelldur ann ann Høfudpart Historiuñar ym Kiennemanna Höfd ingiana.

ENN þeir sem Jesum høfdu griped/leiddu hann til Caiphas Kiennemanna Høfdingia / huar Skriptlærder og Ølldungar voru samankomner. Enn Petur fylgde hønum epter/langt j burt fra/allt j forbyrge Kiennemannahøfd ingians/z gieck jnn/sette sig hia Þienerønum/so ad hann sæe huør ender a yrde.

Enn Kieñemañahøfdingiar/ z allt Rаded leitudu Ljuguitna j giegn Jesu/ so ad þeir giætu fellt hann j Daudan/z fundu eingen. Og þo ad mørg falsvitne geinge fram ad/þa fundu þr eingē. Enn ad sijdøstu geingu tueir Falsvottar

þram/z søgdu/þesse sagde/ Eg get nid urbroted Mustere Guds/ og epter þria Daga þad vppaptur bygt.

Kiennemannahøfdingen stod vpp z sagde til hns/ Suarar þu øngvu til þess sa sem þeir vitna j mote þier ? Enn Jesus þagde. Kiennemanna Høfdingen andsade z sagde til hans/ Eg sære þig fyrer lifanda Gud/ad þu seiger oss / ef þu ert Christur Sonur Guds. Jesus sagde/Þu sagder þad/þo seige eg ydur/ hier epter mun þad skie/ ad þier munud sia Mannsins Son sitia til Hægre Hand ar Guds Kraptar z komande j Skyum Himens.

Þa reif Kiennemannahøfdingen sijn Klæde og sagde/hann Gudlastade/ Huad þurfuum vær Vitnanna vid ? Siaed : Þier heyrdud nu sialfer hans Gudlastan/Huad virdest ydur ? Þeir suorudu z søgdu/ Hann er Daudans sekur. Þa spyttu þeir j hans Asian/z bordu hann

Nnefum. Enn adrer gafu Pwſtra j hans Andlit z ſøgdu. Spaa þu oſſ Chriſte/ huer ſa er ſem þig ſlo?

Enn Petur sat vt j Fordyrenu/ Og Ambatt ein gieck ad hønum z sagde/ Og þu varst med þessum Jesu af Galilea. Enn hann neitade fyrer øllum/ z sagde / Eg veit eige huad þu seiger. Enn sem hann gieck wt vm Dyrnar/ leit hann ein ønnur / z sagde til þeirra sem þar voru/ Þesse var med Jesu af Nazarieth. Og j añad siñ neitade hañ med Eide/ z sagde/ ei þeckie eg þann Mann. Og jnnan skams geingu þeir ad sem þar stodu z søgdu til Petro/ Ad sønnu ertu z eirn af þeim/ þuiad þitt Mal openberar þig. Þa tok hñ til ad formæla sier z sueria/ ad eige þeckte hñ þann Mann. Og jafnsnart gool Haninn. Þa minntest Petur Orda Jesu / er hann sagde til Hans / ædur enn Hanen galar/ muntu neita mier þrysuar/ Og hann gieck wt z griet beisklega.

Vtleggingen.

HAD kunna vorer gaumgiæfner Tilheyrendur vel ad minnast/ad vier høfum j fyrstu sinn Yarskipt þessare Historiu/vm Pijnu z Dauda/

þa/vors Herra Jesu Christi/ j fim̄ adskilian lega parta/ ⁊ hőfum lofad med Guds Nad þar vm ad tala/sem er/huad skied hafe og fr amfared/vid vorn Herra Christum / Fyrst j Grasgardenum. Þar næst/fyrer þeim Andle gu hőfudprestum/ ⁊ Kiennelyd Gydinganna. J þridia lage fyrer Pilato. J fiorda mata a Krossenum. J fimtu grein vm þns greptrā.

Þar hefur ⁊ hingad til j tueimur fyrerfar ande Predikönum [so sem j einne summu] ver ed stuttlega talad vm þad/sem heyrer til hins fyrsta Partsins/ huad j Grasgardenum hafe skied/huőrnen hann hafe strax ad giőrdre Kuőlldmaltijdenne/vpp staded/ ⁊ ferdast wt af Stadnum/til Grasgardsins/vid Fialled Oliveti/ Og a Veigenum predikad/fyrer sijnum Læresueinum/vm þeirra hneyxlun ⁊ flotta/ ⁊ sijdan j Grasgardenum teked til ad hrygg-iast/⁊ blodugum Sueita ad sueitast. Item/ huad til hafe falled/ j þui fyrsta Adhlaupe/ Huőrnen Christur hafe sijna Ouine med einu Orde nidur sleiged/ Huőrnen hann se af einū sijnum Læresueine/med fölskum flærdarkosse ⁊ hræsnis Kuediu forrraden/⁊ huőrnen Petrus hlióp til Vopna.

Enn vier viliū nu þessu næst/taka oss fyrir/ annan Parten/Historiūnar fyrer Hendur/⁊ heyra huőrt sa Heruodnade hofur/ og skare/

 hafe

hafe ſkundad og fared med Herran Chriſtum/ſem er til Stadarens Jeruſalem/til ſiña Herra/Og viliim hier vtaf taka off til Lærdoms tuær merkelegar greiner og Articula.
I J fyrſtu/huǒrs hættar Proceſſum og Atferd þeſſer höfudpreſtar/Skrifftlærdir/ Phariſearar/ Aulldungar Lydſins hafe hafft vid Chriſtum/huǒriar ſakier þeir hafa gieſed hǒn vm/og huǒriu hann hafe þar til Andſuarad
II Þad annad ſkal vera vm þad hrædelega fall þeſſ goda Peturs/ og ſo vm hans Jdran og Apturhuarf/huad fyrer Lærdom og hugun vier höfum þar vtaf ad merkia.

Vm Fyrre Greinena.

So mijked ſem þeſſare Atferd vid vijkur/ huǒrre þeir ypyöſtu af Kiennelyd Gydinganna j Jeruſalem/hafa hallded/ j framle hafft vid Chriſtum/vita aller þeir ſem nǒckurn ſkilning bera/a Lögum / Landsriette/ad eingen ma med riettu/ vnder eins vera Domarenn/ og Sækiande eda Veriande / vm mal nǒckud. Jtem/ Ad Madur ſkal eckert neitt þann ſem klagadur er/fordæma til Dauda an noglegs Ranſaks/ fullmektugra Vitnisburda/a mote þeim ſem klagader eru. Jtem/ Ad allt ſkal löglega tilganga j ſlijkum efnum bæde vm ranſaked/ profun Malſins/ vm

gögn

Sögn + Vitne/ ad han sie ecke logen nie vpp dicktud/ pyrer Villo nie O villo. Petta skylldu peir hellögu Fedur láta sier til Hugar koma/ + hepdu matt skicka sier hier epter/ hepdu peir viliad.

Enn huad skier/ Peir voru aklagader/ pui Herran Christur asakade pa jduglega + opin berlega/ ad peir kiendu ecke vtan Manna setninga/ Matt. 15. Hann klagade pa/ ad peir lokudu [eda læstu] aptur Himenen pyrer Folkenu/ enn kiæmie par ecke sialper jnn/ og liete ecke adra jnn pangad komast/ Matt. 23 Hann kallade pa Hræsnara/ porpagadar Grafer/ + c. Luc. 19. Hann klagade ad peir sui virdte Mysterèd/ + giördu ap pui Baenahws se eitt Spillvirkia Jnne/ Hn kallade pa Nöd ru kyn/ og vont Hoorunar slekte [eda Hoorunar Kynslod] Matt. 12.

Til pessa hepdu peir att med riettu ap god um rökum + sönnum Grundvelle ad andsuara/ + par peir vrdu ap Christo yperunner + sannprøder/ hepdu peir att ad láta sier vnder vijsa/ enn pad girnast peir ecke/ Helldur vilia peir bæde vera sækiendur + domendur. Ja/ peir hepdu vijst giarnan an alls Alögumals Props + Kansaks/ an Doms + vrskurdar ko med hönum ap Lijpenu j Daudan/ Enn peir pluru ad ottast pann Romverska Lienzman

sem var sa Landsdomare Pontius Pilatus.
Og epter þui þeir hößdu samanteked/so sem vnder nóckru skine/riettberdugrar klögun ar + Soknar ad þessu ad bara/þar byrer taka þeir hann og leida byrer Aulldungana/ + allt Raaded eda sößnuden/+ spyria hann vm sijna Læresueina/+ vm hans kienning/Þui hañ sie so diarbur/ Ða huórs hann sie þess Vmkomen ad hann gióre sig annarlegan bra þeim/+ take byrer sig ad kienna annarlegan Lærdom/ + locke ad sier Læresueina + Tilhyrendur/+ lateft vera Meßsias ? Þar til skule hann Ann dsuar gieba.
So mijked sem hans Læresueina abrærer leggur hañ nu eckert til þeirra/þui hañ habde litla æru aß þeim/eñ þad sem vidvijkur Lærdomenum/skytur hann til allra sinna tilhyren da/eß nóckur kyñe ad bevijsa hñs balskã Lærdom/ edur hneyxlunarsaman Lißnad/so sem hann baud þeim trass/Joh. 8. Huor aß yd ur kann ad straßßa mig vm nøckra Sÿnd ? Enn þa vard sa eingen bunden/ Þeir giatu ecke neitt þess hattar brambored nie vpp graßed/þui þeir vissu þad ecke neitt heimug legt + openbert/aß þui þad var ecke til.
Nu þyrst þa þrytur Sannleikan/ grijpa þeir til Lyganna/og til fetia balska Liugvot ta/huórier koma vppa mid þad/hñ habe sagt
Hann

Hann kunne nidur ad briota Guds Mus-
tere/ z a þremur Døgum þad sama vpp
aptur ad byggia. Slykar opinberar Land-
lygar hiellt hann ecke neins Andsuars verdug
ar. Hann hafde vijst sagt/ Joh. 2. þa þeir
girntust eitthuört Teikn af hönum. Briot-
ed nidr þetta Mustere/ z a þridia Deige
vil eg þad vpp aptur reisa. En hann tal-
ade ecke vm bygging Musteresins j Jerusa-
lem huört a sex z fioruthyge Arum hafde ver
ed vppbygt/ Helldur vm Mustere sijns Hel
laga Lijkama. Ad þeir mundu þad sama
visselega nidur briota/ þad er deyda z aflijfa/
enn hann villde a þridia Deigie þad vpp apt
ur reisa/ z af Daudanum vpp standa.

Þesse vor Gudspiallamadur seiger/ Ad enn
þo þar være framleidder marger fals-
vottar/ þa hafe þeir þo ecke samhlioda
orded. Og þeim hafde ecke saman bored.
Quia oportet Mendacem esse memorem,
Huör sem nockra lijge vill fram bera/ hann hly
tur ad fegra hana z fylla med hinu z ödru.

Ad sijdustu stendur Kiennemannahöfdingen
vpp/ z spyr hann med einne sierlegre særingu
huört hann sie Christur sa Guds Sonur/ Her
kann Christur suarar/ Tu dixisti, Þu seiger

þad

þad/ ꝛ munt ecke annars gieta fundeð/ Þad mun vissulega vm ſyder auglyſaſt/ꝛ openbert verda/ad eg ſitie til Hægre Handar mijns Himneſka Fødurs/ Og ad mier ſie giefen øll Magt ꝛ vald a Himne og Jørdu/ Jeg vil vthella mijnum Anda yfer mijna Poſtula/og giefa þad þeir [traff ydr ꝛ øllum Diøflum] vtbreide mitt Ord ꝛ Lærdom/j allra handa Tungumalum/og þeir ſkulu giøra ſtor Vndur j mijnu Nafne/og þegar mijns Fødurs tijme er komen/þa mun eg med mijkellre Magt og Dyrd aptur koma/ ad dæma lifande Menn og Dauda.

Ad þetta ſie meining þeſſara orda Chriſti er Augliøſt af þeirre fyrſtu Predikun hins Heilaga Petri/þar hann ſeiger/Act. 2. Cap. Þeñan Jeſum hefur Gud vpprakeð/ huørs Vottar vier erum. Nu hann er fyrer Guds Hægre Hønd/ Og hefur medtekeð Heilags Anda Fyrerheit af Fødurnum/ ꝛ hefur vthellt þeſſu ſem þier ſiaed/Og litlu þar epter. So vite þad allur Jſrael fyrer vijſt/ad Gud hef ur giørt þeñan Jeſum/ huørn þier haf ed Kroſſfeſt/ad einum Herra og Chriſto Þetta Andſuar virder Kiennemannahøfding

en ſe

en so jlla/ ad hann helldur þad eina straffu Gudlastan/ ⁊ meinar Men þurþe öngra Vitna ƀramar/epter þui hñ hier mz gudlastad. Þa jaƀnsnart toku þeir Gudlausu Gnathones og jllgiörnu Þrælar til ad leika Christum nu og jlla vt/og sla hann j syna Asionu/ad hræka a hann/ ⁊ alla þa sömu Nott/sem suivirdelegast med hann ad ƀara.

Huad lærum vier hier aƀ?

J ƀyrstu skulum vier hier hugleida/ad Christus heƀur viliad allt þetta velviliuglega og þolenmodlega lijda ƀyrer oss/Hañ liet sig grijpa og handtaka/vppa þad/ ad vier mættum verda lauser ⁊ liduger/ Hann liet sig binda/so ad vier skylldum ecke verda bundner mz þeim eilijƀu ƀiötrum Myrkranna/ Hann liet sig a klaga/so ad vier megum verda ƀrij ƀra aklögun Dioƀulsins/Hañ leid/ad hrækt være j hñs Asionu/so ad ohreiner Andar skylldu ecke spyta Helvijskum Elldz ad eilijƀu j vorar Asiaaner/ Oh/þad ættu vær med þacklætu Hiarta ad vidurkienna.

J ödru lage sium vier hier/huörn Processum eda atƀerd Ecclesia Malignantium, Þad er/Soƀnudur þeirra ogudlegu/sem sannleikan oƀsækia/plage ad haƀa j ƀrammi a mote lære ƀedrum ⁊ Iatörum þess Heilaga Evangely/ nær þeir ƀa valld yƀer þeim/sem er þetta hid

ſama/ad þeir eru ſialþer Sakarabera̋rner ꝛ Domara̋rner/ꝛda bram̄ med oprijke/ꝛ hegda ſier ſem tyrannar/ſo ſem raun giefur noglegt vitne.

J þridia lagie ſia menn hier eitnen/huorn en aller vorer mótſtódu Menn ſem vijkia fra ſannleikanum/ og huórra Lærdomur ónguan grundvóll hefur/ꝑr grijpa til Lygaña/ſo ſem nu ſierdeiles a þeſſum Tijmum er auglioſt a nóckrum Calviniſtum/ad þeirra beſta Liſt er ad liuga fleſt/hræta ꝛ laſta/huar af audvelld lega ma merkia/huad þad ſie fyrer eirn Anda ſem þeim ſtiorne ꝛ ſtyre/huór þeim mun endelega launa.

Um fall Petri

J annare grein verdur hier avijſad/um eitt miög hrædelegt fall og hróſun/ ſem Petrum hente j þeſſ ædſta Kiennemans Hwſe/ꝛ ma þad nóckrum vndarlegt þijkia/ ad þetta hid ſama er af þiotum Gudſpiallamónnum med ſo mijkelle koſtgiæfne vpp teiknad / Þui ein huór mætte ſo þeinkia/ad þad hefde vel betra vered/þeir hefde mz óllu þagad vm þetta og lated þad nidre ligia/ ſo þeir hefde dreiged þar þiodur yfer/og fegrad þad/ eda munu þeir hafa viliad vijdfrægia þad/ſo ſem hlackande þar yfer? O nei/þad er ecke vijſa þrra elſkulegu Gudſpiallamanna/þeir eru ecke þeſſ

hættar/ ad þeir blacke eda gladiest yfer anni ara Manna Olucku/eda odrum/ helldur he fur þeim ecke hæft anners ad giora. 1 Fyrst vegna sijns skylldu Embættis/ so sem odrum truum ⁊ sannordum Sagnameistorum.
2 Til Vitnesburdar vm sannleika Fyrirsagnar Christi/af Spadome Sacharie. Cap: 13 Ad Petrus munde sig ecke betur hallda.
3 Til huggunar ollum Monnum/þeim sier deilee/ sem Christum afneita fyrer breyskleika og ostodugleika saker / og vidurkienna sig sijdan/⁊ giora sanna jdran. Og ad vier skul um sia/ad mijkels hættar Mens kunna ⁊ ad falla a sinne lijst/Psalm. 62. **Mijkelmennenn bregdest einnenn/þeir vega minna enn alls ecke/huorsu marger sem þeir eru.**

So hefur nu þessu vered hættad vm Petri fall og hrosun/Adur fyrre hafe þier heyrt huorsu mijked hann hiellt wt af sier/og huornen hann hliop til Vopna j Grasgardenum/ þar epter hangde hann eñ vid/og epter fylgde Christo allt jnn j Hws og Herberge þess ad sia Kiennemans/Til ad sia huad þar vill de af verda/ Stendur sijdan hia Þienorönum/Kiennemannahöfdingians/so sem annar ogudlegur Þræll og vermer sig/Þa kiemur j fyrstu ein Ambætt/ hun talar til hans

 og seiger

+ seiger/Og þu varst eirnen med þessum Jesu af Galilea? Enn Petrus þræter þyrer þad einfalldlega/ og sagde/ Eg veit eige huad þu seiger/Þad er mier okunnug Rœda/eg skil ecke huad þu talar/ eda meinar Þar tekur hann ad hræa/Sie þessu so vared ad Menn take til ad spyriast epter þessu/og ransaka þad framar/ þa mun þad vera best eg vijkie mier hiedan/ hefur sig so a Dyr/ og vill smamsaman koma sier burt/Þa sier hann eirn annar/ Og seiger til Þienaranna/ Þesse var eirn med Jesu af Nazarieth/ Þa þræter hann þess ecke alleinasta / helldur soor hann sig þar ofana/Ad hann þeckte ecke þann Mann / og hann hafe ongva vmgeingne nie nockurt Samfielag vid hann hafft.

Lijtellre stundu seirna/taka vaktararner + þienararner til sin þar stodu/ad seigia til hns Sannlega ertu eirn af þeim/ Sem þess um Villumanne hefur epter fylgt/Þui þitt Mœal openberar/+ fordœmer þig/Ja/eirn Ceingdamadr Malci [eda hns Nafrœnde] seiger/Sa eg þig ecke j Grasgardenum hia honum? Þa soor Petrus sig / Boluade + formœllte sier/og oskade sier eins Jlls + an

Hiars verra/ ep hann heckte Herran/Og seni hann gieck so vt/ Pa gool Hanen j odru sinne/ba minteſt hann a orden Drottins. Og þa gieck hönum til Hiarta/ huad hann haþde giört/tok ſida til ad/Grꝛta beiſklega so ad Tꝛren hrundu oþan epter hans Kinn vöngum/þo eþadeſt hann ecke nie þiell j ör-vꝛnting / j þeſſare ſinne ſtoru Synd ſo ſem Judas/helldur minte hann ſig ſialþur a þau elſkulegu Ord Herrans Christi / Luc. 22. Og þegar þu ſnyſt aptur/ſtyrk þu Brꝛdur þijna/þeſſ vegna huggar hann ſig vid Giꝛ ſku og vinſkap Herrans Christi/og vard ept er hans vpprisu teknn aptur til ſijns Embꝛt tis/ ꝛ heþur ſijdan ſig vel og ſtadþaſtlega hall ded/Pad ſie ſtuttlega ſagt vm þall og hröſun Petri.

Huad höþum vier hier aþ ad merkia ?

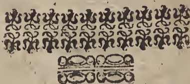
J þyrſtu/ ad þad er ecke neitt verk þeſſ gamla Adams [eda hollds ꝛ Blods] ad vid urkienna Christum j haſkaſemdum og opſokn önum/þar ſem gilldet vm Lijþ og Limu/Þj er eru ecke [Seiger Drotten]. Peir ſem a þeim ſama tijma taled/helldur er þad Ande mijns Fodurs ſem talar þyrer ydur Matt. 10. Var þad ecke ein merkeleg Jat ning ſem Petrus talade/Matt. 16. Þu ert

Christur Sonur þeßlifanda Guds/Var þad ecke vel sagt ? Verba vitę ęternę habes, Þu hefur Ord þeß eilijfa Lijfs. Var hans lofun og heitstreinging ecke mijkleg + diarfleg ? Enn huórnenn fer nu ? Huar er nu þad Nøfud sannadarens/ Huória Pafenn framm helldur ? Huar er þetta obilanlega mijkelmenne ? Þar sa Mann huar til mannlegur Kraptur og styrkur eda hrausileike duge/þegar Gud vijkur sine Hónd j burt.

J ódru lage lærum vier hier og siaum/ ad þad se riettelga talad/Vitare Peccata, est vitare Occasionem Peccati, Ad Menn hlifte eirnenn ad varast fære + tilefne til Synd aña/ef Madur vill Syndena fordast. Petrus stod og vermde sig hiá þeim ógudlegu Þrælum/og Borddiska sueinum/hefde hann vere ꝺ langt fiærre þeim/þa hefde hañ j þeß miñe neyd ratad. Þad skulu aller þeir vel merkia/ sem vilia verma sig hiá Papistónum/+ ódrum Guds Ords ovinum/Cum bonis bonus eris Seiger Psalmuren 18. Hia hreinum ertu hreinn/Og hiá O riettferdugum ertu O riett ferdugur:

J þridia lage hófum vier eitt merkelegt epterdæme sannrar + aluarlegrar Jdranar á Petro/hann grætur sijnar Synder af hiarta

hañ huggar ſig vid gi ꝛſku Herrans Chriſti/ Hann betrar ſinn lißnad/✝ Syndgar ecke opt ar j ſlijkan mata/ J þeſſu erum vier og ſkyll duger hönum epter ad ſylgia. Gud gieße ſij na Nad þar til / ad vier ßyrer Hana gal Lögmalſins/ vökum og vidurkiennum vorar Synder aß öllu Hiarta/✝ kunnum ſem ſyrſt ad jdraſt þeirra og grata beiſklega/og þar med ad hugga og hughreyſta oſſ ſyrer vin giarnlegt og nadarſamlegt alit þeſſ Heilaga Evangelij vors Endurlauſnara/✝ ad hugga þar med og ſtyrkia vora medbrædur og ſam chriſtna/ og ganga ſijdan ꝑramveiges þorſia lega j vorre kallan/vidurkiennande Chriſtum ſtadßaſtlega allt til vorra æßeloka / þo þad gillde bæde Lijß og Limu/ og allt þetta hid ſtundlega. Þad veite og gieße ſa Myſkunſa me ✝ Nadnge Gud/ vegna ſijns elſku lega Sonar vors Heilſugiaßara Jeſu Chriſti/Amen-

Hier leida Gydingar Christ-
um inn pyrer Pilatum.

Fiorda Predik

un af Passiunne/sem hlyder vm þann þridia Part Historiunnar/ huad giördest fyrer Pilato. Matth. Cap. 27.

EN ad Morne geingu aller Kiennemannahofdingiar z Olldungar Lydsins sam an j Rad mote Jesu/so ad þeir giæte hann Lijflæted. Og þeir bun du hann/z leiddu j burt/z ofurselldu hann Pontverskum Pilato Landsdomara:

Þa er Judas sa er hann hafde for raded/leit þad/ ad hann var til Dauda dæmdur/jdradest hann þess/z færde ap tur Kiennemannahofdingiunum z Aulldungum Lydsins þa þriatige Silfurpe ninga/z sagde/Misgiort hef eg/þad eg forried saklaust Blod. En þeir sogdu/ Huad kiemur þad vid oss? Sia þu þar fyrer. Og hann snarade þeim Silfurpe-

ningum j Mustered/ þor þadan/gieck j burt/z heingde sialþan sig j Snøru.

Enn Kiennemannahøffdingiarner toku Silþurpeningana z søgdu/Eige hæþ er ad vier latum þa j Guds Kistuna/ Þui þad er Blods Verd. Enn ad samteknu Rade/keyptu þeir medur þeim eirn Leirsmids Akur / Vegþørondum til Greptrunar/Fyrer þad er sa Akur kalladz Blodsakur allt til þessa Dags. Þa er vppþyllt huad sagt er þyrer Jeremiam Spamann/seigande. Og þeir toku þa þriatige Silþurpeniga/er hin selldi med bitaladur vard / huorn þeir keyptu af Sonum Jsraels/og haþa gieþed þa þyrer Leirkierasmids Akur/epter þui sem Drottenn haþde mier boded.

Enn Jesus stod þramme þyrer Landsdomaranum/Og Landsdomaren spurde hann ad/z sagde/Ertu Konungur Gydinga ? Enn Jesus sagde til hans/ Þu seiger þad. Og sem hann klagadest aþ Kiennemannahøþdingium z Aulldungonum/

ønum/suarade hann ønguu. Þa sagde Pilatus til hans/ Heyrer þu ecke huørsu hardlega þeir asaka þig? Og eige suar ade hañ hønum til męckurs Ords/ so ad Domaren vndradest þad nęsta.

Enn a Hatijdardeigenum var Lands domaren vanur/ Folkenu lausan ad læta eirn Bandingia huørn hellst þeir villdu. Enn þa hafde hañ eirn frabæran Bandingia/ sa er Barrabas hiet. Sem þeir voru til samans komner/ sagde Pilatus til þeirra/ huørn vilie þier ad eg læte ydr lausan/ Barrabam/ eda Jesum sa er kallast Christur? Þuiad hann vist vel/ ad þeir høfdu fyrer øfundar sa ker ofurselt hann.

Og sem hann sat a Domstolnum/ sende hans Hwsfru til hans/ z liet seig ia hønum: Haf eckert mz þessan Riett lata/ þuiad margt hef eg lided j Dag j Suefne fyrer hañ,

Eñ Kiennemañahøfdingiar z Allþungar/ riedu Folkenu ad þad skyllde bid

 ia um

ſa vm Barrabam/ eñ Jeſu ſkylldu þeir
ſyrerfara. Landsdomaren ſuarade þa z
ſagde til þeirra/ Huørn aß þeſſum tuei

muir

mur vilie þier ad eg læte ydur lausan ? Þeir søgdu/ Barrabam. Pilatus sagda til þeirra/ Quad skal eg giora aþ Jesu huør ed Christur kallast ? Þeir søgdu hønum aller/ læt hañ Krossþestast/ Eñ Landsdomaren sagde/ Quad heþur hañ þess jllt giort ? Eñ þeir kølludu þui meir/ seigiande/ Krossþestist hañ.

Og er Pilatus sa þad hañ þieck ecke adgiørt/ helldur þad/ ad þar yrde eñ meira vpphlaup aþ/ tok hañ Vatn/ ꝛ þuode Hendurnar þyrer Folkenu/ Og sagde Saklaus er eg aþ Blode þess hins Rettlæta/ siae þier til. Allur Lydurinn sua rade ꝛ sagde/ Hans Blod kome yþer oss ꝛ yþer Sonu vora. Þa liet hañ þeim Barrabam lausan/ eñ hwdstrykkan Jesum gaþ hañ þeim oþur/ ad hañ Krossþestest.

Vtleggingen.

Tvær greiner høþum vier sierdelis ad merkia/ j þessare næst þyrerþarande Predikun/ vm þann annan Høþudpart aþ Passiunne/ so sem gaumgiæþner Tilheyrendur minnast/ Su

þyrre

fyrre var vm þann otilheyrelega Processium og oriettferduga atferd / sem Kiennelydur Gydinganna hafde vid Christum/ j þui þeir villdu huórutueggia vera/sækiendur ⁊ Domendur/og fegrudu sijna sök og Malefne med Lygönum ⁊ fölskum Vitnisburdum/sem þeir sialfer til skickudu/Huar vier lærum/huórnen su ogudlega Sathans Capella [eda Samkunda] plage ad strijda a mote Christo/og hann og hans Kirkin ad ofsækia. Hitt annad var vm fall ⁊ vidreisn/eda apturhuarf þess elskulega Petri/Huar af oss giefst Vidvörun/Lærdomur ⁊ Huggun.

VIDVÖRVNENN er þetta/ad vier skulum ecke forlata oss vppa vorn eigenn Matt ⁊ Styrk/so sem vier syngium/Vor eigen Magt er einskis verd / vier erum snart yfervñer/Og þar fyrer bidium vier so j þeirre siöttu Bæn/Leid oss ecke i freistne.

LæRDOMVRENN er þad / Ad vier skulum ganga forsialega/⁊ hallda oss ecke of nær til Ovina Herrans Christi/eda samlaga oss þm̃/eda verma oss vid þeirra Elld/helldur so mijked sem oss mögulegt er/ v ra ⁊ blijfa langt fra þeim/so ad vier verdum ecke suikner/nñe afvega leidder.

HVGGVNENN er þesse/ Med þui vor Endurlausnare hefur Petrum/Pælum/Mag

dale

dalenam/ ✝ adrar Syndugar þrande Mañ esthiut/til Nadarennar teked/þa mun hann ✝ ecke vtskwpa off /eda fra sier reka/helldur lata off til Nadarennar komast/epter krapte sinna Fyrerheita/ Joh. 6. Cap. **Huern þañ ð kiemur til mijn/þñ mũ eg ecke burt reka**

Nu vilium vier epter þui sem ædur er lofad ✝ skickad/ taka eirnen fyrer off þennan þrid ia part Historiunnar/ ✝ skulum vier heyra tal ad vm þann Pijningar ✝ lijflæts Dom/ sem hier gieck vm vorn Herra Jesum Christum/ ecke af Kiennelyd Gydinganna / þui Velldis spiran var nu burt teken fra Juda/ ✝ þar var eingen Meistare af hans footum fyrer hende huör ad hefde nöckud sierlegt Regiment / og eigenlega Valldstiorn/ Genes. 49. Þui þeir hlutu nu sialfer ad vidurkienna/ad þeim leyf dest ecke nöckurn Mann ad deyda/helldur hõfdu þeir Romverskru syn Præsidia ✝ fyrerstat ur j Landenu/ ✝ sierdeilis eirn Landstiornara Pilatum/hia hönum hlutu þeir/ j slijkum Til fellum/ad taka vrlausn ✝ alyktan/Og skulu nu gaumgiæfler ✝ godhiartader Tilheyrende ad þessu sinne/giæta ad þessum þremur smæ greinum.

Vm þad hrædelega fall ✝ fordiörfun þessa forrædara Jude/huörnen hann hafe j þessa Olucku komed/ ✝ huad hellst hañ brestur

J fyrstu

II J ödrulage vilium vier alijta + þyrer oss virda/þtta Doms atþelle/huad a þessum Landstiornara sie logs vert + riettþerdugt// + j huörium greinum hann sie lastande/huad alls ecke duge/ + sie þordæmanlegt.
III J þridiu grein vilium vier heyra/huörsu vndarlega hier auglysist + bevijsast Sakley se vors Endurlausnara/j midre hans Pijnu/+ mitt a mille hans O vina/ Hialpa þu oss trwe Heilsugiaþare / sem so mijked heþur þyrer oss lided/ + gieþ ad vier kynnum þessar Greiner heilsusamlega ad hugleida/+ riettelega til vo re Salargagns / oss j nyt ad þæra.

Vm þad þyrsta

Peir Andlegu Fedur j Jerusalem/hoþdu nu alla þessa Nott hædnglega leiked [eda spilad Passiuna] vid Herran Christum/og nöckurneigen sualad sine Reide/+ so mijked sem vnd er þeim var komed/ reiknudu þeir hann strax Dauda verdugan. Enn med þui þad stod ecke til þeirra [so sem þier heyred] ad dæma nöckurn Mann til Dauda/ j slijkum maleþnum/ hallda þeir sijna Radsteþnu þegar snemm endes vm Morgunen/ + samtaka ad haþa Christum strax þyrer Pilatum/Og þylgia sier þast ad hia hönum/so ad hn vppþylle + þram kuæme þad sem a brestur/+ legge Doms vr

skurdei=

skurden sem fliotast a/ epter þeirra villd.

Þegar Forradaren Judas sa nu ⁊ formerkte/ad þetta villde ganga vt fyrer Aluóru/þar Herran Christur liet sig ecke alleinasta handtaka/binda og draga fyrer Domaran/ helldur þad hann skyllde nu eirnenn verda Fordæmdur til Daudans/ofan a allar fyrerfarande pijnur/og hæduglegar pyntingar/Þa vaknar þesse grimme Hundur/ hans vonda Samviska/og Samviskunnar Ormur tekur nu til ad byta naga / særa og rijfa hann / ⁊ hönum soddan Angist ad giöra/ad hann þoler ecke j Skinnenu

Hann geingur inn j Mysteret/jatar ⁊ vidurkienner / ad hann hafe oriett ⁊ jlla giört/ Ad hann forried saklaust Blod/ Tekur þa þriatiju Silfurpeninga/ ⁊ snarar þeim nidur j Mystered/ so þeir hriota hingad og þangad/so sem hann segde/O þu snauda/vonda og Bölvada Mynt/huört hefur þu komed mier/O þier suivirdelegu Peningar/ydar vegna hlyt eg ad lijda Hiartans Neyd ⁊ Angist/ O þu vonda Agirnd/þinna vegna hlyt eg nu ad fyrerfarast og til grunns ad ganga. Þa skylldu þeir andlegu Skriptafedur Gydingar hafa huggad hann/⁊ vnderuijsad hönum/En hier heyre þier/ad so sem Prestarner voru/so var og þeirra aflausn. Sia þu þar fyrer

[ſegia heir] Huad kiemur þad vid oſſ. Nu ſem þar bæſt eingen hugguu/enn ſa grimme Satþan ſkreynger hart ad/hlytur þeſſe au me Madur ad ffalla j Aurvinlan / geingur j burt + verdur ſialffur ſinn Bödull/Synden ſle it hans ffalſka porradara Hiarta ſundur j tue int j þönum/ og hans Jnniffle ſteypruſt vt aff hans Liffe/Pad er vlijſt eitt hrædelegt + ogn arlegt tilfferle.

Nu mætte einhuör þeinkia + ſeigia/ Huör nen kom hann j ſijka Neyd + olucku ? Gud ſpiallamennerner vndervijſa oſſ þad klarlega/ ſierdeiles hin Heilage Johanes/þar hn/ſeiger Joh. 12. Ad hann haffe bored Fiepyn-giuna/ Og haffe hafft ſierlega girnd+ elſku a Peningum.

So þegar Maria Syſter Lazari Smur-de Herran Chriſtum med koſtulegu Narden eda dyrdlegum Smyrſlum/+ hellte þm a hns Fætur/Pa haffde Judas giört ſig byſtan þar ffyrer/+ ſleiged þui ffram/ad þetta være mijk ed oræd/ Sliſk koſtuleg Smyrſl heffdu mætt ſeliaſt Dyru verde/ ſo þar med heff de mörgum Fatækum orded hialpad. Einn Gudſpiallamadurin ſeiger/Þetta ſagde hn ecke aff þui/hann hirte vm Fatæka/hell dur

ðui ad hn̄ var eirn Þiofur/ ꝛ hafde Fie
pyngiuna/ ꝛ bar þad ſem giefed var.

Nu varade vor Endurlauſnare hann nog
lega vid ſlijkre Synd/ vid þa ſijduſtu Kuölld
maltijd/ ꝛ j Graſgardenum/ og vottade þar
med openberlega/ ad hañ hefde öngua lyſt ed
ur þocknan a hans fordiörfun/ helldur þad/ hn̄
villde myklu helldur/ ad hann vidurkiende ſig
j tijma/ ꝛ giörte ỏmflæd ꝥ eilijfa ſtraffed/ eñ
þar villdu einge ræd nie Vidvaraner hialpa.

Hier af ſkulum veir taka oſſ þetta til Vid
vörunar og lærdoms.

1 J fyrſtu/ ad Ord hins Heilaga Pauli eru
ſañ/ ad Agirnd ſie Root alls Jlls/ 1. Tim. 6
Auri ſacra fames, quid non mortalia cogis,
Pectora. Einum Agiörnum Mañe þiker all
drei neitt ofmijked/ hann ſuifeſt öngra ſkam̄a
nie ſkalkheita. Þegar ein Manneſkia er hall
den af þeſſare Synd [Madur ſie huörrar ſtiet
tar ſem hann vill] þa vtrietter hañ ecke neitt
gott / hann horfer þa ecke j nein. Skalkapör
nie ſtrakſkap/ Jæ/ hann þorer ad forrada ſitt
eiged Födurland.

2 J annan mæta ſia Menn hier/ huörnen ſa
Helvijſke Curare/ ſa ſlæge ꝛ vmſætne Sathā
plagar [ſo ſem eirn ſlægur Fuglafangare]
ad vmgangaſt ꝛ höndla vid þær aumu Mañ

eskiur/ huórnen hañ plagar j fyrstu ad þegra Syndena fyrer þeim.
Fistula dulce canit volcrẽ cũ decipit auceps.
3 J þridia lagie sia Menn þad a Juda/ ad fleira er naudsynlegt til riettrar Jdranar/ enn Contritio/ eda Swt + angur alleinasta þui þar verdur Trwen + trausted med ad fylgia til Guds.

Um adra Greinena

Hinn Helage Hieronymus seiger/ Kirnest þa vorer Fiandmen verka nóckud gott/ þa sku lu Menn hallda þui a lópt/ + virda þad vel/ Og þar a mote/ skulu vier ecke þegia lóstu + Ranglæte vorra Vina / eda seigia þad gott sem vónt er/ þui skulu Menn ecke so þellt gie þa giætur ad Persónónum sialfum/ so sem ad þeirra Verkum/ Par fyrer vilium vier hier hey ra huad gott eda Jllt þesse Heidne Landsdo mare hafe j frame hapt.
J fyrstu synest sem hann hafe ecke vered eiñ Blodgyrugur Tyranne/ sem strax plasade med huatskeytlegan Afelleodoni/ epter nóckurs Mans einfólldum framburde eda Akiæru/ helldur villde hann adur vita allan Grundvóll Malsins + Sakarennar. Pesser Hófudprest ar hófdu giarnan sied/ ad hann hefde an nóck urs ransakas/ eda epterleitne/ strax skiellt a ein-

delegu Domsatkuæde / so sem skilia ma af peirra Ordum/þa þeir seigia/Være þesse ecke eirn Illrædesmadur/þa hefdu vier ecke fært þier þann/ So sem þeir villdu seigia/Meinar þu ad vier sieum soddan Meñ ad vier munum vilia fordæma nockurn Mañ saklausan. Enn hann villde endelega j fyrstu vita Grundvöll og vnderstödu Malsins/So take þier hañ/ Seiger hann/ so sem hann segde/Þetta ma ecke so til ganga/ eg hlyt ad hafa meira fyrer mier/ ⁊ vita huörsu hætt ad er/vm þennan Mann.

Josephus skrifar vm Pillatum/ad hann ha fe nöckru sinne feinged bifalning af Keisar anum/ad setia hans Lijkneskiu jnn j Muste red/og ad þreingia Gydingum/ ⁊ þuingia þa til / ad tilbidia þa sömu Lijkneskiu. Enn medur þui hann fornam þeirra stödugleik/ad þeir villdu fyrrmissa Höfuden/hafde hañ vn draft þad/og afleted. Nu sem hann giefur sig ecke alleinasta ödruvijs ad Höfudprestaña Klögun/ þa sia þeir þessu fram/ad hann fra. sinne Folkenu/og Fyrerbiöde ad giefa Keisar anum Skatt / ⁊ giöre sig sialfan ad Konge/. Þar med hyra þeir sier ad veida ⁊ sigra Pila tum. Enn þetta voru þreifanleg osanninde ⁊ storar Landslygar. Þeir kunnu ecke ad vi

ta neitn Villudom eda einustu Synd j móte hönum/helldur hlutu þeir sialfer ad vidurkienna/ad hann kiende riett hreinañ + klaran sañleika. So hafde hann klarlega sagt / Menn skylldu giefa Keisaranum huad hm̄ heyrde/Joh. 6. Ja/hann gallt Skattpeningen fyrer sig + Petrum/huórnen skyllde hañ þa gie fa sig vt fyrer nöckurn Konung/þar hañ vill de ecke vera Domare /eda skipta Arfe medal tueggia Brædra/+ flyde þegar Folked þu ske vpp/ + villde hafa teked hann til Kongs.

Ad heyrdre klögunenne + Sakargiftenne/ vill Pilatus eirnen heyra Hönum/sem asakad ur var/ + finnur þad hann skiede oriett/ og yrde fyrer ofrijke / þui Christus vidurkiende klarlega/ ad sitt Rijke være ecke af þessum Heime. Item/ad þeir kynne sier huórkie mein nie skada ad giöra/vtan þeim være leyft þad hier ofanad/ Item/ Ad hñ være komen til þess ad openbera Sannleikā/og til þeirra hreifanlegu og openberu lyga suarade hann ecke einu Orde.

Þar af tekur Pilatus sier tilefne/ ad lata hann lausan/og finnur vppa þad Rad/ad lata þa eiga kiör vid sig/ huórium einum þeir vilie slýfs bidia/vegna Hatijdarennar. Epter þeirra veniulegum frijheitum. Item/later

hann

hann Hudstrykia Jesum/Enn þetta hialpar
alls ecke/þeir hrijna vpp a mote hönum/Cru-
cifige, Krossfestu hann.
Ad sijdustu skielfa þeir hañ med Keisar
ans onad/ þar fellur allt hans Riettlæte/so
hann þeinker/þyrr enn hann vilie hafa Keisar
ans Ovinattu/þa vilie hann þyrr læta þenn
an Mann fara sem auded verdur / og læta
deyda hann/Huær siin Hendur þyrer Fol
kenu/z framselur hann til Dauda.
þar lærum vier.
1 Fyrst/ad þeir sem tilskickader eru ad dæ
ma vm Blod/skulu sia sig vel vm kring/Gen
11.c. 18. Setur Gud sialfan sig til epter
dæmis/skoda þu Josaphats Aminning z vid
Dómarann til sinna Domara/ 2 Paral. 19.
2 Ad Sathan z Vörollden kuñe ecke ad giö
ra Christo nie neinum hans nöckurn skada/
vtan þeim sie leyft þad hier ofan ad
3 Ad þesse Handaþuottur afsakar Pilatum
ecke/þui huör sem meir ottast mannanna onad
enn Reide þess Almattuga Guds/hañ hlytur
þess eilijflega ad gialda/ Luc. 10.

Vm þridiu Greinena

Vm þad þridia/ seiger sa 94. Psalmur
riett vel og merkelega / Riettinden hliota

Riettinde ad verda/ z þeim munu øll god
þws z Riettferdug Hiortu epterfylgia/
Veritas opugnatur, non expugnatur, Samm
leikuren lætur sig ecke Vnderþryckia / So sia
menn hier/ad enn þo sa Saklause Christus
være miøg hart vtleiken/ og jlla tracteradur
med sijnum sannleik/ z ofan a pad til Dauda
dæmdur/þa liet þo samt hans meinleyse sig
önguan mata vnderþryckia. Hans Læresuei
nar aller höfdu nu teked sig fra hönum z yf
ergiefed hann/huörier hans Predikaner höfdu
heyrt/og sied hans Dasemdarverk/ þeigia og
eirnen eda hialpa nöckurn part þar til/og hro
pa med Ordum yfer hönum Crucifige, Enn
slaed huörnen hans meinleyse verdur þo lijka
vel vottad og Auglyst/ af þeim sem Menn
hefdu þar ecke tiltrwad. Forrædaren Judas
medkienner skalþkrafa og openberlega/Ad hñ
hafe jllagiort/ Hustru Pilati lætur trulega
vidvara sinn Herra/Pilatus sialfur seiger op
tar enn einusinne/ Eg finn øngua Sök
med hønum. Herodes sender hann Pilato
aptur j einu huitu Klæde / til auisunar vm
hans meinleyse. Pegar hann hieck a Krossen
um z vpp gaf Andan/gafu mallausar Skepn
ur hönum vitnesburd/Sol/Tungl og Stiörn
ur/Ja Biörgen/Steinarner og þær hördustu

Helldur/ ✝ Jardskialpten/vitnudu ad hann vær sa saklause Guds sonur.

Þar aþ meigum vier med riettu taka þessa Huggun og vnderviisan.

1 Fyrst ad Christur haþe med sijnu sakleyse og meinleyse aþmæd vora stora skulld ✝/þar þyrer bitalad.

2 Og ad vier skulum riettþerduglega gan ga a Herrans veige /og ecke læta skelþa oss þar þra/þo vier verdū þ sakleyse þyrer Lygum laste eda oþsoknum/ þa skulum vier setia þad til þess Riettlæta Domara/ Hann mun vel giöra þad/✝ dasamlega auglysa vort sakleyse/✝ vel vita Ræd til ad þiña vora Frænd menn/og heþna a þeim/ so sem Historiurnar vm Susönnu/Joseph ✝ marga adra vtviisa

Og þetta sie nu stuttlega og einþalldlega sagt ✝ talad/vm þessar þriar smagreiner. Ju das kienner oss med sijnum tijmanlegum og ei liijþum skada/ad vier skulum ecke læta tijman legt gagn edur gialldkoma oss til þess/ad vier giörum nöckud j mote Gude/og vorre Samviisku þui þ gieþur so vond laun. Og a hiñ slaum vier/ad til vorrar Jdranar heyrer þlei ra enn stæt ✝ Augur eda treigie vegna Synd anna. Huör Madur take sig vel vara þyrer þeirre Papisku Judas jdran. A Pilato slaum vier/ad Höþdingia hylle og Veralldar vinatta

 kiemur

Eiemur mörgum j stora Neyd og Olucku. Ap þessum vitnisburdum vm sakleyse vors Endurlausnara lærum vier/ad þeir sem nöck ud lijda pyrer sakleyse/ verda alldrei ap Gude ypergiepner/Merked nu þad og halded þessu/Gud giepe sij na Nad þar til/Amen.

Fimta Predikun ap Pasiunne.

Na hopdu Stridsmenner ner Landsdomarans Jesum medr sier jñ j Þing hwsed / z þeir søpnudu saman ad hønum allt Lided/z apklæddu hañ. Þeir løgdu ypper hann Purpuramøttul/

og

z plettudu Koronu af Þyrnum/ z settu vppa hñs Hoꝼud/ z Reyr j hñs Hægre hond/ z beygdu Knien fyrer hm̃/ spreeđu

 hann

hañ z sogdu/ Heill fiertu Konungr Gyð
inga/ og hræktu a hann/ toku Reyrvønd
en/ z børdu vm Høpud hønum. Og
epter þad þeir høþdu Spottad hann/
þærdu þeir hañ vr Møtlenum/ og þær
du hann aptur j sinn Klædnad/ z leiddu
hañ vt/ ad þeir Krossþestu hann.
Enn er þeir geingu vt/ þundu þr Mañ
aþ Cyrenia/ Simonem ad naþne/ hon-
um þreyngdu þeir til/ ad hañ bære hans
Kross. Og er þeir komu j þann stad sm
kalladest Golgata/ huad er þydest Hau
saskelia stadur/ gaþu þeir hønum Edik
ad drecka/ Galle blandad/ Og er hañ
smackade þad/ villde hañ eige drecka.
Enn sem þeir høþdu Krossþest hañ/
skiptu þeir Klædum hans/ kastande þar
vm þrautkeste/ So ad vpp þyllest
huad sagt er þyrer Spamannen/
er hañ seiger: Þeir skiptu sier Klædum
mijnum/ og yþer mitt Fat køstudu þeir
hlutkeste. Og þar satu þeir z vardveit
tu hañ

tu hañ. Og vpp yfer hn̄s Høfde festu
þeir hans Daudasøk ſkrifada/ Þeſſe er
Jeſus/ Kongur Gydinga / Þa voru og
Kroſſfeſt

Krossfester med honum tueir Spillvirk iar/eirn til hægre handar/z eirn til hin ar vinstre.

Og þeir sem þar geingu hia/hæddu hañ/ skakande Hoføud sijn/z sogdu/Þu sem nidur brytur Mustered/ z vppbygger þad aptur a þremur Døgum/frelsa þu sialfan þig/ Ef þu ert Guds Son ur/ þa stig þu ofan af Krossenum/Lijka eirnen spottudu hañ Kiennemañahofdin giar med Skriptlærdum z Ølldungum z sogdu/Adra frelsade hañ/sig sialfan giefur hñ eige frelsad/ Ef hañ er Kon gur Israels/stige hañ nu af Krossenum z munum vier trua honum/Hann trude a Gud/hañ frelse hañ nu ef hañ vill/ Þui hann sagde/ Eg er Guds Sonur. Og vm þad sama hæddu hañ z Spillvirkiarner/þeir med honum voru Kross fester.

Vtleggingen.

Þeirre næst fyrerfarande Predikun af Pasiunne/ voru þessar þriar smagreiner vtlagd

ötlagdar/ Hin fyrſta var vm þann forrædara Judas/ huad hellſt hönum hafe ſo langt kom ed/ ad hann fiell j örvænting/ og er eiliflega fordæmdur orden/ ſo ſem var hans vonda A GIRND.

Annar var vm Pilatum/ huad a hönum ſie loflegt/ ſem er þetta/ ad hann villde ecke leggia Dom nie vrſkurd a okunnuga ſök/ eda oranſakad mæl. Og þar a mote/ J huöriu hann hafe oriett + jlla giört/ ſem er/ ad hann acktade framar Keiſarans Onæd/ enn Nad Almattugs Guds/ huad hönum vard ad jllu einu/ Þui hann ſkal þo ei ſijdur hafa endelega komed j Keiſarans ovilld/ og j einu aumlegu fang ell ſe hafe hann ſialfan ſig af Dögum ræded/

Þad þridia var vm vndarlega openberun + vitnesburde Sakleyſeſins Herrans Christi huört Auglyſteſt af Juda/ af Pilato ſialfum/ + Hans Kuinnu/ Jtem/ af Herode/ + af ſkyn lauſum Skiepnum. So vill Gud eirnen da ſamlega auglyſa og openbera þeirra ſakleyſe ſem oriett lijda og finna Rad til ad ſtraffa þina ſem þa offækia.

Nu epter fylger/ huörnen þeir hafe [epter Afellisdomen vppſagdan] ofurſellt Herran Christum þeim ögudlegu Strijdsmönnum og omilldu Böduls ſueinum/ huörier jlla og omyſkunſamlega hafa med hann fared/ huad

hann

allt hann hefur off til gagns og goda þolett modlega yferstaded og lided.

Hann liet sig hæda og spotta / vppa þad/ ad vier skylldum ecke meiga rata j eilijft Hæd spott og briþsle/þeirra Helvijsku Ara/Hñ liet sig Kryna med eirne Þyrne korunnu/vppa þad vier skulum ecke verda eilijflega ad bera þa Helvijsku Bitkransa. Hann liet draga sig til Aftrokustadarens/ad vier skulū ecke verda dregner j þann eilijfa Helvijska Elld. Hann liet sig drycka med Galle + Edike/vppa þad vier skylldum ecke þurfa ad suelgia og slwka ad eilijfu þann Helvijska Elld.

Enn vier vilium nu ad þessu sinne/skoda og yfervega þessar epterfylgiande smagreiner
I J fyrstu/Huad off verde kient af þessum Simone af Cyrenia.
II Þar næst/ vm Herrans Christi Kroff besting/og vm Yfirskriptena.
III Þad pridia/vm þa mordingia sem med Christo vorn Kroffester.

Vm þad Fyrsta.

Vor Gudspiallamadur Mattheus auijsar so vel sem hiner adrer/ad vor Endurlausnare hafe ecke att nær so gott sem adrer sakamenn og Spillvirkiar/huoria Menn plaga ad læta j fride/og þuinguuarlaust vtfara/ og leidast
til

til ſyns aftökuſtadar. Helldur hefur Herran
Chriſtur hloted ad lijda marghꜳttada hæd
ne og ſman a veigenum/og önnur Harmkuæle/
So ad nöckrar Gudhræddar Konur hörm
udu þad ſꜳrlega/ſo ſem adrer Gudſpiallamenn
erner þar vm tala/og veinödu af ſampijning
ſem þær höfdu med Drottne/ enn hann ſagde til
þeirra. Grꜳted ecke yfer mier / helldur
yfer ydur/ꝛ ydrum Børnum/Þui ſiaed/
Sä tijme mun koma/a huørium Menn
munu ſeigia/Sælar eru Obyriurnar/ꝛc.
Eins ſem hann ſegde/ Til þeſſarar minnar
Pijnu hafe þier allꝛ tilefne giefed/ꝛ meiged
þeſſ vegna lꜳta ydur leidꝛ vera ydar Synd-
er/og hugga ydur vid mijna Pijnu. Enn ef
þier giöred þad ecke/þa vill vm ſijder jlla til
ganga/og obæreleg Olucka yfer ydur koma.
Enn ſierdeilis tala þeir þrijr Gudſpiallamenn
Mattheus/Marcus ꝛ Lucas vm þetta Til-
felled/Ad þegar þeir leiddu hann Herran Chri-
ſtum wt til Aftökuſtadarins/ꝛ formerktu ad
hann var næſta mꜳttlaus/ ꝛ vanmꜳttugur/
ſo ad þeir ottödust/ ad hann munde vppgief-
aſt/eda deyia j þeirra Höndum/þa fundu þe-
ir einn Mann/ad nafne Simon/af Cyrene/
þennan þuingödu þeir / ſo ad hann hlaut/ ad
hialpa Chriſto/ad bera Kroſſenn med hönum/

allt til aftökustadarens. Nu þo þesse Simon haße þetta giört/med huöriu þancka eda meiningu sem hann heßur kunnad/ Þa höfum vær hier nöckra naudsynlega & nytsamlega Lærdoma ad minnast.

J fyrstu/so sem þesse Simon heßur ecke sialfur þreyngt sier fram nie naudgad sier under Krossen/helldur med þui hann var gripen og þuingadur þar til/heßur hañ hloted þetta vil iuglega ad giöra. So skal og eingen Madur giöra sier sialfum nöckurn Krossburd/eda hañ vppa sig ad taka/Helldur ad hañ siae ad eins til/ ad hann sie Christi Lærefueirn [so sem þetta Ord Simon þydest [þa mun þar koma/ad hann mun ecke verda/ an þess liærfa Kross og motgangs/Hann mun vel finna epter Ordum Davids/Psalm. 34. Ad margar sieu þianingar þeirra Riettlætu. Tribulationes iustorum multæ. Syrach 2. Vilier þu Guds Þienare vera/þa bw þu þig vid freistne/ Luc. 19. Huör sem mier vill epter fylgia / take hann sinn Kross a sig / Matth. 10. Huör sem ecke tekur sinn Kross a sig og fylger mier epter/sa er mier ei verdugur. Joh. 16 Þier munud syta og græta/en Heimuren mun fagna/ Act. 14. Menn hliota fyrer margar harmkuælingar/inn ad ganga j Guds Rijke 2. Tim. 3. Aller þeir sem gudlega vilia lifa

j Christ

j Christo Jesu / hliota opsokner ad lijda/ i. Pet. 4. Þier skulud ecke lata ydur vndra þennan hita [eda bruna] huór ydur hender/ nær þier verded preistader/ so sem þrafl vid ydur kiæme einhuór þaheyrdur hlutur/helldur gledied ydur/ad þier lijded med Christo/vppa þad/þier mættud + eirneigen a openberanar tijma hans Dyrdar glediast og þagna/Rom. 8. Ep vier lijdum med hönum/þa munum vi er eirnen med hönum vpphaþder verda til Dyrdarennar/ J einu orde ad seigia /Rijked Christi hlytst mz Krossenum endad ad vera.

J ödrulage er þesse Krossburdur þessum Simone næsta nytsamlegur/til hans Saluhialpar/ þui hann verdur þar med pernadur so hann hialpar ecke til ad lasta Christum/ Og þad hann þært ad heyra og nema þau mer kelegu lijþsens ord sem Christur talade a Veig enum. So er Krossburduren öllum christnum heilsusamlegur og nytsamlegur/ Þui huo nar sin eingen Krossburd ur er þyrer hondum þa ackta Menn huórke barnena nie Guds ot ta so sierlega. Þad er mier gott Drotten/ ad þu audmyktter mig/so ad eg lære þessa Doma z rieltsinde/zc. Sagde David.

J þridia lage er þetta hier eirnen merkian le/ad Simeon hialpar alleinasta til ad bera

Kroſſen vt til aftökuſtadarens/framar hialp ar hann Chriſto ecke. So ſkaum vier/ad þar er ſtor miſmunur a mille Herrans Jeſu Chriſto Pijnu/ ꝛ vorra Harmkuœla. Vorar eymd er og þianingar eru/annadhuört ꝛorþient ſtrafꝼ ſierlegra Synda/ſo ſem Davids/Manaſſes/Ellegar Gud vill þar med profa og reyna oſſ/ſo ſem Joſeph/Daniel/Ellegar þad er vitnisburdur vm Lærdomen/ſo ſem eru allar Pijſler og Plægur og lijflat Guds Pöſtlarvotta.

Enn alleinaſta Pijna og Daude Herrrans Chriſti/ er verdkaupeð vorrar endurlauſnar/ ꝛyrer vorar ꝛ allar Veralldarennar Synder. So ſem hn̄ ſeiger Eſa. 63. Solus Torcular preſſi, Eg heꝼe troded Vijnþrunguna einſamall/Item/Eſa. 43. Jeg Jeg er ſa ſem aꝼ mae þijnar Mijertrodſlur minna vegna/ꝛ mini neſt ecke a þijnar Synder.

Vm þad Annad

So toku Strijdſmennerner [og þeir Prœlar og Bödulsſueinar] ſem þar voru tilſkickader/Herran Chriſtum/ ꝼærdu hann aꝼ ſijnum Klædum/lögdu han̄ nidur/bundu j gegn um hans Hendur og Fætur/negldu og keyrdu hann enn allrar vægdar ꝛ Myſkunar a Kroſſen/med vtſtreingdum Höndum og Fotum/ꝛ reiſtu han̄ ſijdan vpp. Þa vppꝼylleſt ſu ꝼyrer mynd

myndd Jsaachs/þar hns Fader Abraham vill de haffa Fornfært hann epter Guds bifalnin gu/ huórtu þo var vndarlega aptrad / Gen. 22. Þa uppfylleſt eirnen þyding Eirormſins huórn Moyses vpp ſeſte j Eydemórkenne. Num. 21.

Hier ſkulu þier hugleida/elſkulegu Chriſt ner/ad vor heilſugiaſare villde ecke vera Kroſſ ſeſtur jnn j þeim mwrada og læſta Stad/ Jeruſalem/ Helldur vtanſtadar/ a einu opnu plæſſe/ + hæſum ſtad/til ad Auglyſa + vot ta/ad hann villde Pijnaſt og deya ſyrer allar Manneſkiur/ og ad hans Chriſteleg Kyrkia take allt til veralldarennar enda.

Hann hieck a Kroſſens trie med vtſtreingd um Armleggium/a millum tueggia openber legra Jllrædesmanna/til ad audſyna/ ad hañ ſie komen til ad giøra Synduga Menn Salu holpna/ So ſem hinn H. Auguſtinus ſeiger riettelega j ſiñe Handbok/Cap. 23. Vor En darlauſnare vtrietter ſijna Armlegge/ og ſijn ar Helldur a Kroſſenum/til ad auglyſa/ad hñ ſie reidubuen til ad medtaka og ad ſier ad ſad ma alla Synduga. J ſadme mijns heilſugiaſ ara vil eg giarnan bæde lifa og deyia.

Nu er eirnen framveiges i vors Herra Kr oſſfeſtingu gaumgiæfelega merkiande þeſſe Yferſkrift/ſem er/ JEſus af Nazarieth

Kongur Gydinga/ Þesse yperskript var vp teiknud/ j þremur sierlegustu tungumalum. Og enn þo Gydingunum þorþockn͛adeist þet ta/og hepdu giarnan sied þui være ödruvijs vmbreytt/Þa villde Pilatus þad þo ecke ept er þeim læta/ helldur sagde hann/ Quad eg hepe skripad/þ hepe eg skripad.

Þetta ma nu Pilatus hapa giört j þeirre meiningu sem hann vill/þo hepur þetta vissu lega vered til skickad ꝛ pyrerhugad/ap G.ude vppa þad/ad Menn skylldu eirnen meiga hier ap læra og merkia/ad þesse Herra hepde ecke slijkt lided/alleinasta eins Folks vegna/halldur vegna allrar Veralldarennar/Og ad hann munde læta kalla alla Verölldena til sijns Rijkes/pyrer sijna Postula/Psalm. 29.

Hier ad auk voru þeir Hebresku halldner þeir allra Heilögustu j Himnenum/ enn þeir Grisku hiner allra vijsustu/og þeir Latinsku hiner allra mektugustu. Þess vegna merker eir nenn þesse yperskript þad/ad þesse Jesus ap Nazarieth/ sie sa allra Heilagaste j Jsrael/ Psalm. 112. Og a medal alls Mannkynsens hann sie og sa allra vijsaste / og Almættuge Guds sonur/huör öss er ap Gude giördur/til vijsdoms/til Riettlætes/Helgunar ꝛ Endurlausnar/1. Cor: 1. Og þar pyrer er hann pullgilldur/og pullvaxen/a mote öllum vorum

Ovin

Ovinum/so sem Jeremias seiger/Cap. 50.
Peirra Frelsare er sterkur og oflugur/
Hann heiter Drotten Zebaoth/Nu mun
framkuæma þeirra mælefne/ꝛc.

Um þad þridia

J þridia lage hefur Spadomuren Esaie eirnen ordet vppfylldur/þar hann seiger Cap. 53. Hann er a mille Spillvirkia reiknadur/ Þui vier heyrum hier/ ad tueir open berer Jllrædis menn ꝛ Mordingiar/voru med hönum Kroßfester/ sinn til huörrar Handar huad hans Oviner hafa eigi alls efa vpphuc ad og tilfunde d til þess/ad Menn skyllde þein kia/ þad hann være eirn meste Mordinge og höfud Villumadur/huör riettelega hefde sodan fielaga og Stallbrædur. Enn Drotten Gud hefur viliad þar med lata tilreiknast/ huar fyrer þesse Medalgöngumadur hefde sig so vt giefed/og allt þetta so velviliuglega lided ꝛ yferstaded/sem er/Til ad giöra Syn duga menn Saluholpna/so sem hinn Heilage Pall seiger/ 1. Timoth. 1. Cap.

Enn þesser Kæningiar skicka sier hier miög olijkt/ so sem adrer Gudspiallamennerner þar vm tala. Sa eine sem hieck til vinstre handar/var eirn forhertur argur Skalkur/ og er

epterdæme fullkomlegs Gudhrædsluleysẽs/Exemplum perfectæ Impietatis. Hans Samuiska sagde hönum/ad hann hefde forþienad bæde timanlegt og eilijfft straff/Gud dro hn̄ nu vnder straffed/ꝛ liet þo giöra hönum vid vörun/enn þad hialpade alls ecke/Þar fyrer for þesse Kaunge med Sælu ꝛ lijfe/In bus correptam, og Dióflunum j valld:

Enn hinn annar kunne so mijked ad skynia og Kæda/af öllu þui sem framm for/ad Herran Christur lide fyrer sakleyse/og ad hañ være visselega sa himnesk Kongur ꝛ Veralldar ennar Heilsugiafare. Þar fyrer bidur hann ad Christur vilie minnast sijn/og fær þad hugginnarsamlega fyrerheit vm Paradijs og eilijft lijf.

Þetta kienner oss/ad Gud medtake eirnen þa storu Syndara [edur Bersyndugar Mañeskiur] þegar þeir snua sier ad eins alvarlega til hans/medan tijmen er/Ja/Gud kann eirnen iafnvel a sijdustu stundu/j seinasta Andvarpe Manneskiunnar af Saulo eirn Pælum ad giöra. Enn Madur skal ecke [fyrer sitt lijf edur fyrer sinn hals] forlata sig þar vppa/ Helldur a medan Gud Drotten lætur vidvara oss/og a medan vier kunnum enn ad Syndga [so sem sa vijse Madur rædleggur og aminner] skulum vier læta af Syndönum

sinu

ſinna off til Guds/og ſkrijda hönum til boka.
Enn huör ſem motviliuglega vndan dregur
ſijna Idran allt til Daudans / hann breiztar
Drottens Guds/og þad heiter þa/ſem Menn
plaga ad ſeigia og ſyngia/ Eg offaſt vijſt
ad vors Guds Næd/ſem vondſlega hez
ur hann æ borſmad/mune þunglega hö
num hefna/ꝛc. Sige ſig þeſſ vegna eirn ꝛ
ſierhuör vel byrer/þui huör ſem vppa Næde
na ſyndgar/þeim verdur viſſulega mz Onæd
endurgolldeð. Petta læted ydur nu ſagt
vera ad þeſſu ſinne/mijner elſkulegu
christnu/rotfeſted og hugleided þet
ta. Gud giefe þar Næd
til/ Amen.

Siötta Predik-
un/vm Piinuna Her-
rans Christi.

EN j fra ſiottu Stundu gi
ordeſt Myrkr yfer allt Lan
ded/til niundu ſtundar. Og
nærre niundu Stund / kall-

 ade

ade Jeſus hærrę rødu ⁊ ſagde/ Eli/
Eli lama ſabatani / Gud miñ / Gud
minn/ Huar fyrer forliestu mig? Enn
nöckrer

nockrer af þm̃ s̄ stodu þar/ z heyrdu þ/ sogdu/ Þesse kallar a Eliam. Og jafn snart hliop eirn af þm til/tok Niardar vött/ z fyllte af Edike/ z sette hann of an a Reyrlegg/ z gaf hønum ad drecka. Enn adrer sogdu/ vert kyrr/ siaum huort Elias kemur ad frelsa hann. Jesus kal lade enn vpp j annad sinn hærre rødду z gaf vpp Andann.

Vtleggingen

AF næst fyrerfarande Predikun/ hafa gaū giæfner tilheyrendur mætt þetta þrent formerkia af þessare heilsusamlegre Historiu.
1 Þad fyrsta var vm Simonem af Cyrenia huorium þreyngt og naudgad var til ad hialpa Herranum Christo/ ad bera edur draga Krossens trie/ huar med vier vorum aminter a þann Lærdom/ vm Krossburden.
2 Annad var vm Krossfesting vors Hilsu giafara/ huørnen uppfylld sie su Fyrermyndan Jsaachs z Eirormsins/ z huad Yferskript en j þeim þremur Tungumalum hafe þydt.
3 Þad þridia var vm tuo Ræningia til beg gia Handa/ huørnen annar þeirra hafe vered Exemplum perfectum, eitt fullkomlegt Ept

erdæme endalausts Jdranarleysis/ Enn hinn annar eins Syndugs mans/sem rietta + sanna Jdran giörer.

Enn nu vilium vier ad þessu sinne taka oss fyrer Hendur þau sijdöstu Ord/sem vor Heilsugiafare talade a Krossenum/ og huad vier höfum af sierhuöriu þeirra sierdeiles ad merkia/Gudgiefe syna Nad hier til.

Þad fyrsta Orded er þetta.

Fader/ fyrergief þeim/ Þui þeir vita ecke huad þeir giøra.

Hier fremur og framkuæmer vor Medalgangare sitt ædsta Kiennemans Embætte/huört Innefaled er i Lærdome / Fornfæringu og Bænum.

J fyrstu kienner hann oss/ad hann hafe eirn Födur a Himnum/ þann sem Nædugur og Myskunsamur er/ og fyrergiefur Syndernar/Psalm. 102. Lof seig þu Aund miin Drottne/og gleym ecke öllu þui gooda sem hn̄ hefur veitt þier/ Hann sem fyrergiefur þier allar þiinar Synder/ Og læknar allar þiinar Meinsemder. Psal. 65. Gud/ vier lofū þig mz Hliodū til Sion / + Menn giallda þier siin heit/ Þu heyrer Bænernar/þar fyrer kiemur allt Holld til þiin / Vorar Misgiörder þuinga oss hardlega. Enn þu vilier

fyrer

þyrergieþa oſſ vorar Synder.

Þar næſt þramber hann þad hæſta og einaſta þorlijkunar Oþþur/ og bidur þyrer ſijn um örguſtu Ovinum/huörier ecke eru Gyding ar alleinaſta. Vier þurþū ecke ad klappa Judas vt/ſo ſem Papiſtar giöra/ Helldur heþur eiru og ſierhuör hialpad hier til med ſijnum Syndum. Þar þyrer ſlær hann öllum vnder ſinn Nædar Kaleik/ og heþur vtvegad oſſ öll um Syndanna þyrergieþning/ Hebre. 5. Hañ heþur a Deige ſijns Holldſ/med öþlugu kalle og Tæraþöllum Bænenne oþþrad til hans ſ[illegible] aþ Daudanum kunne ad biarga/og er eirnen Bænheyrdur þyrer þad hann vegſamade Gud

Þad annad orded er Þetta/þad hann ſeiger til ſiñar Mod:/**Kuiña/Sia þu/þad er þiñ Sonur/** Til Læreſueinſins/ **Sia/Þad er þiin Moder.**

Menn kunna ecke nog ad vndraſt.þa ſtoru þolenmæde þeirrar ſælu Jomþru Mariu/ Hier heþur vppþyllſt /þyrerſögn þeſſ Gamla Simeonis/Luc. 2. Sem hun heþur ſo mijked hurad/ad þetta hlyte nu ſo ad ſkie/ og þad mune ei leinge vara. So ſkulum vier eirnen hugga ſialþa oſſ/ 2. Cor. 4: Þuiad vor hrygd og þianing/ſem ſtundleg og liett er/ ve

vegar

vegar eina eilijfa og yfer allan maata mykla Dyrd/off sem eige alytum þad synelega/hellð ur hid osynelega. Þad vor Herra Christur bifalade Johanne sijna Moder/er þess vegna skied / ad hann var leingst a Dögum medal Postulanna. Og vill vor Heilsugiafare hier med giefa öllum Börnum til skilnings/ad þau skule hafa sijna Forelldra j Virdingu og heidre/so sem þad Fiorda Bodorded vtkrefur

Þu skallt heidra Fodur þinn z Moder þijna/so ad þier gange vel/z þu verder Langlijfur a Jordenne. Ephes. 6. Heidra Födur og Modur/þad er þad þyrsta Bodord/huört Fyrerheited hefur/ so ad þier gange vel/og ad þu sert langlijfur a Jördunne/Col. 3. Þier Börn/vered hlyden ydar Forelldrum j öllum hlutum/ þui þad er vorum Herra þagelegt/Syrach. 3. Blessan Födur sins vppbygger Börnum Hwsed/enn Bölvan Modurennar brytur þad nidur/Pro. 30. Þad Auga sem sinn Födur spottar/og forsma er ad hlyda sinne Modur/þad hliota Hrafn ar vt ad kroppa/og þeir vngu Ernet vpp ad eta. Framveiges/med þui/ ad Maria er ein Fyrermyndan christelegrar Kyrkiu/ þa vill vor Heilsugiafare hier med aminna alla Sin lusorgara sinnar Kyrkiu og almennelegs safn

adar/huórnenn þeir ſkule trulega forſtanda/ & dyggelega þiena þeim hinum ſama. Og j ódrulagie/ vill hann þar á mote hafa Söfn uden amintan/ad hann ſkule veita ſijnum tru lyndum forſtiórum & Predikórum Guds hrei na Ords og Evangelij ſkylldugt þacklæte.

J þridia lage ſeiger hñ til Ræningiãs a Kroſſ.

J Dag ſkalltu vera med mier j Paradijs.

Þetta Ord ſtyrker og ſtad feſter vor Herra med einu Orde/og vill ſo myked ſeigia/ Med þui þu vidurkienner þijn ar Synder/og truer ad eg hafe eitt annad lang tum ædra Ryke/ enn Ryke þeſſarar Verald ar/og huggar þig vid mig/ þa ſkalltu viſſu lega reyna þad/Þu ſkallt á þeſſum Deige ve ra med mier j Paradijs.

Þar lærum vier/huar fyrer Chriſtur hafe lided Pijnu og Dauda/ſem er til þeſſ/ ad ta ka þa aumu og Syndugu til Nadar/ og ad veita og giefa þeim Paradijs og þad eilijfa lijf. Vier ſiaum hier eirnen/ ad þad ſie ecke vtan ópenberar lygar/vm þad Purgatorium og hreinſunar Elld Papiſtanna/huad önguan Grundvöll/hefur. Vier lærum hier og ſo/ ad vier ſkulum ecke ſtrax órvænta vm eina ber ſynduga Manneſkiu/eda þa perſonu ſem fall

ed hef

ad hepur. Augustinus seiger/Jordan sein er sialldan hrein/Enn sie hun hrein sönn og al varleg/þa er hun alldrei opsein. Yfer þann Hundradasta + annan Psalm hepur Augusti nus eirnen eina Samlijking vm Noa Hrapn og Dwpuna / og seiger / vill ecke ad vier sollum med þeim Noa Hrapne/ Cras, Cras, og vndan drögum vora Jdran og apturhuarp Helldur ad vier med Dwpunne stynium og giörum sanna Jdran/med Hiartans Andvar pe/Item/Yper þann 110. Psalm. hepur hañ þesse ord. Gud hepur vijst lopad og heited hier Syndaña pyrergiepningu/eñ eingen hepr heited hier þui/ad þu skuler lipa til Morgūs eda Morgundagen til enda. Þar pyrer/hauer þu hingad til Jlla lipad / þa byriadu strax j Dag promur ad vera.

J Fiorda lage klagar vor heilsugiapare a Krossenum/ **Miñ Gud/ Miñ Gud huar pyrer yfergapstu mig.**

Hier hepur vor endurlausnare bored Oked vors hunga/og Vönden vorra Herdakpornum ad/+ kient til Stapps Höggua þess Framdrip arans / Esa. 9. og lagt þetta a sijnar Herd ar/Hier hepur hann einsaman Vijnþrwgguna troded/Esa. 63. Hier er vpppylldur sa 8. Psalm

Psalmur Davids/ Þu munt vm litlen tijma lata hann vera aff Gude yffergiefen. Enn þetta Ord/Minn Gud/huỏrt hann tuitekur hier/þad vottar ꝛ auglyser hans stadfastlegt trunadartrauft til hans Himnesta Fódurs. Hingad skylldum vier renna vorum hugren hingum/ þegar Sathan þegrar Syndena þyr er off/ og lætur hana synast so litla sem ecke þar være/Item/ j vorre hæstu Neyd og An gift/ skylldum vier hingad huxa/ þa munum vier þinna rijkuglega huggun.

J þimta lage klagar hañ siñ Posta/ꝛ seiger Mig Þyrster/ Pad þeþur eingen einþall dut Poste vered/ helldur þyrst natturlegur Po ste/med þui hann var næsta magnlaus orden so sem hann klagar/psalm: 22. Mitt Niar ta j minu Lijþe/er so sem Vax kloknad ꝛ bradnad/mijner kraptar eru vppþorn ader/ so sem eirn skurn.

Þar næst er þetta myklu meir einn andleg ur Poste/Pad er/ Girnd ꝛ epterlangan epter vorre andlegre heilsu og eilijþre velþerd/ þar þyrer sagde hann Luc. 12. Eg er komen ad eg vppkueike eirn elld a Jórdu/huórsu giarnan eg villde ad hann brynne nu þegar. En eg hlyt adur ad skijrast eirnre skijrn/ꝛ huórsu eg þuini

gæst

gaſt þangad til hun er yferſtaden/ Luc. 22.
ſeiger hann/ Mig hefur af Hiarta epterlang
ad/ ad eta þetta Paſkalamb med ydur/ adur
enn eg lijd. Vei þeim þar fyrer/ ſem ecke vil
ia þeſſa girnd ⁊ epterlangan Herrans Chriſti
læta hræra ſig til ſannrar Jdranar/ Enn vel
ſie þeim ſem taka þetta ſier til hiarta/ og dra
ga ſier hier af ſtadfaſta huggun/ a mote þui
eilijfa vei og veine og Tannagniſtran/ eilijfs
Dauda.

J ſiötta lagie ſeiger hann/ **Þad er full
komnad.** Hiermed alijtur Chriſtus allar
þær gömlu Spaſagner/ ſem grundualladar
hafa vered vppa hans Pijnu og Dauda/ ſo
ſem vm Pæſkalamb Gydinganna/ og alla ad
ra Spadoma og fyrerſagner/ og kienner oſſ
ad aller þeir ſpadomar ſieu nu vppfyllder/ og
allt ſie framkomed / þad ſem naudſynlegt ſie
til vorrar eilijfrar Sæluhialpar/ heilſu ⁊ vel
ferdar/ ſo vier þurfum ecke med vorum verk
um þad ad forþiena/ Þar fyrer ſkulum vier
ecke forlæta oſſ vppa vor eigen verk / nie byg
gia edur ſtoola vppa vora forþienuſtu/ þui ſo
heiter ſem chriſteleg Kyrkia ſyngur/ Ef þi
er lauſn vtvega kynner / ei være þorf a
Pijnu minne. Eg er ſa ſem afmae þijnar
Miſgiörder vegna mijn ſialfs/ ſeiger Gud/
Eſa. 43.

Ad sijdustu hlioda hans Ord so:

Fader/ j þijnar Hendur bifala eg minn Anda. Þetta er ein vndarleg og merkeleg skickun og skipun/ sem Christur giörer fyrer sier fyrer sitt Andlaat/ Hann lætur Gydingana og Heidin giora pijna og plaga sinn blessadan Likama/ sitt Heilaga Blod skeinker hann sinne christelegre Kyrkiu/ til afþreinsunar Synda þeirra. Sijna Modur bifalar hann Johanne til verndar og forsörgunar/ Sijn Klæde lætur hann Strijdsmönnönum j tie/ Ræningianum til Vinstre handar skipar hann j Helvijte/ En hinum sem rietta Jdran giörer j Paradijsar fögnud. En sinn Anda og Saal bijfalar hann sijnum Himneska Fodur. So skulum vier eirnen bijfala vorum Herra Christo vorar Saaler/ so sem Psalmuren 31. aminner oss. Herra Gud a þig true eg og treyste/ laat mig alldrei til skammar verda Item/ J Hendur þijnar bijfala eg minn Anda þui þu hefur endurleyst mig þu trufaste Gud.

So bifalade Stephanus Herranum Christo sijra Saal/ Act. 7. Og sagde/ Herra Jesu/ Medtak þu minn Anda/ Þar fyrer syngium vier eirnen so j þeim Hiartnæma Banarsalme. Þa linner þesse Likams vist/ z

leider þu mig ꝼra Heime/Hiaſtod veitu mier Herra Chriſt/hialp þijn alldrei mier gleyme/J ſkilnad miᵭna aumu Ond eg ꝼel z giep j þijna Hond/ ad medtak er z geymer.

So hoꝼum vier nu heyrt þau merkelegu og huggunarſamlegu ſiðuſtu Ord/vors trua Heilſugiaꝼara/ Huörſu agiætan lærdom og mykla huggun þau ſetia ꝼram ꝼyrer oſſ. Þui ſkulum vier alldrei læta þau oſſ vr miñe ꝼalla/helldur haꝼa þau og vardueita alla tijma j þeſſu Minne/Þar til gieꝼe oſſ Gud ſinn Anda/og ſijna Nad/ Amen.

Siöunda og Siidaſta Predikun/vm þau Vndur ſem ſkiedu/ Og vm vors Herra IESV Christi Greꝼtran.

SÖ ſla : Ad Tialldid Muſtereſins j Sundurriꝼnade/ j tuo parta/ ꝼra oꝼanverdu z allt nidur j gegnum/ Og

Jørd

Jørden skalf/ z Biørgen klofnudu/ og Graffer framlidenna lukust vpp/ z mar ger Lijkamar Heilagra risu vpp/ þeir ed Suafu/ z geingu epter hans Vpprisu vr Grøfonum/ z kõmu j hina Heilogu Borg/ z auglysiust þar mørgum.

Ek Hofudsmadurenn z þeir sem mz hønum voru/ ad varduæita Jesum/ þa þe ir sau Jardskialftan/ z þad huad skede vrdu þeir miøg Ottaslegner/ z søgdu. Sannlega var þesse Guds Sonur.

Þar voru z margar Konur/ langt j fra/ sem sau þad/ huerrar Jesu høfdu epterfylgt af Galilea/ z hønum høfdu þionad/ mest al huerra var Maria Magdalena / z Maria Moder Jacobi og Josephs/ z Moder þeirra Zebedei sona.

Enn ad Kuølde/ kom nøckur Mañ rijkur af Arimathia/ Joseph ad Nafne huør ed sialfur var z Lærisueinn Jesu. Hann gieck til Pilato/ og beidde vm Lijkama Jesu. Þa skipade Pilatus ad hø

 num

num skyllde þast Lÿked. Og er Joseph hafde teked vid Lÿkenu/ sueipade hann þad j hreinu Lierepte/ z lagde þad i sÿnã

eigen nya Grøf/huøria hann hafde vt hoggua laafed j Steine/z vellte ad Dyr um Grafarennar størum Steine/z gieck

j Gurt. Þar var Maria Magdalena z onnur Maria/sitiande gegnt yfer fra Grøfenne.

Enn annan Dag þann sem epter Af fangadagen er/sofnudust saman Kieñe mannahofdingiar z Phariseí til Pila to / z sogdu/Herra/ Ver mynnust a þad ad þesse Falsare sagde/þa er hañ lifde/ Epter þrio Daga mun eg vpprijsa. Af þui skipa þu ad forvara Grøfena allt til hins þridia Dags/so ad eige ko me hans Lærisueinar/ z stele hønum j burt/z seige Folkenu/ad hann sie vpp ris en af Dauda/ Og verde su hin sijdare villan/argare hinne fyrre. Pilatus sag de til þeirra/Þar hafe þier Vardmenn ena/fared z forvared sem þier kunned. Enn þeir geingu j burt/ z forvørudu Grøfena medur Vardmønnønum/z jn ßgludu Steinen.

Vtleggingen

Ad vita ga mmiaßner tilheyrendur/ad vier høfum j vpphafe þessar vtskyringar/til mei ra.

ra Lærdoms og skilnings/ i sundurskipt allre Piningar historiunne j þim̄ adskilianlega part a/epter þeim almennelegu Versa kornum.
Hortus, Pontifices, Reges, Crux, atque sepulchrum.
Historiæ, Passi, membra, notanda, Dei :
Vm Grasgard/Presta/Konga/Kross/z Christi Grepteran prædcr ess/ Historian ap Herrans Kuøl/Helltu þut j Minne vel,
So heþur ydar Kiærleike/hingad til heyrt huad epter annad/ aþ þessum Portum/ Huad þram̄ haþe komed vid vorn Heilsugiaþara/ Fyrst j Grasgardenum/ Par næst þyrer Kienne manna hoþdingiunum/ J þridia lage þyrer Pilato/ J þiorda lage j Aptokustadnum/ og a Krossenum.
Sierdeiles voru j næst þyrerþarande Predikun stuttlega vtlegd þyrer ydur/ þau merke legu og siduslu ord vors Herra IESV Christi/sem hann talade a Krossenum/einkum þesse. Ad hann bad sinn Himneska Fodur þyrer sijnum Ovinum. Johanne biþalade hañ sijna Modur/ Rænningianum sem Jdran giorde/ loþade hann Paradijs. Item/ Hann klagade so sem hann være aþ Gude yþergeþen. Hann klagade og eirnen natturlegan/og meir enn natturlegan Porsta/og girnd og epterlangan epter allra Manna Heilsu og saluhialp. Hann
 seiger

ſeiger þad ſie nu allt fullkomnad/ huad þar til heyre/ Og bijfalar ſijnum Himneſka Fød ur/ſinn Anda til trulegrar vardueitſlu/og ſoꝼ nar ſo med nidurhneygdu Høfde. Allt þetta giefur oſſ Krøptuglega huggun.

Per meritum Chriſti, tollitur ira Dei.
Fyrer Chriſti Forþenan/er feingen lauſn + ſønn kuittan. Guds Reide ſtillt/ ſo Lijfſins Leid/liggur oſſ nu j Himna greid.

Nu vilium vier frammveiges/ ad þeſſu ſinne heyra og yfirfara þeſſar greiner/ ſem nu ep ter fylgia/Sem eru.

I

J fyrſtu/ huørſu ſtor og hrædeleg Vndur ſkied hafa og til falled/ j Andlate vors Heil ſugiafara/og ſtrags þar epter.

II

J ødru lage ſkal eirnen ſa fimte Høfud partur af Hiſtoriunne vtſkyraſt/ ſem er vm Greptrun Herrans Chriſti/huar og huørnen og af huørium hann hafe Greptradur vered.

III

Ad ſijduſtu ſkal allt þetta endaſt/med ſtut re yferferd og endurminningu/ heilſuſamleg rar tijdkunar og nytſeme þeſſarar heilögu Hi ſtoriu.

Vm þad Fyrſta

Þad auijſar þeſſe Gudſpiallamadur/ſo vel

sem hiner adrer/ ad a þeim tijma sem Christ ur hieck a Krossenum/og gaf upp sinn Anda/ hafe nöckur sierleg minneleg og merkeleg Un dur tilfalled/ enn alls efa fyrer þessar saker.

1 Ad þau skylldu framveiges bera vitne um fakleyse þess Krossfesta Christi/ ad hann være Herra yfer öllum Skepnum. Huönær sem Hwsbonden (eda Herra j Hwsenu) lijdur nöckur Harmkuæle eda legst fyrer/ þa plagar allt þad sem j Hwsenu er/ad hryggiast/ og nöckra sampijning ad hafa. Enn þegar Herran hwssins er Gladuær/þa giörast aller med hönum lystuger/ So geingur og hier/ j þui ad Guds Sonur lijdur Pijnu og Dauda/hafa al lar Skepnur hryggelegt alit/ Enn strax sem hier giörast umskipte a/ þa er so sem þær hoppe eda stöckue upp og leike/fyrer fagnadar saker.

2. J ödru lage/hafa þesse vndur skied/bæde Gydingum og öllum Hardhnöckudum/og Jdranarlausum Christi Ouinum/ og forrædur um/til sterkrar Viduörunar/ Vilie þr ecke lata leidretta sig og underuijsa sier/þa mun hann taka sitt Vandlæte til Hardneskiu/og Yfirbrot ta Skepnunnar til hefndar yfer siina Ouine so sem seiger i Spekennar Bok/ 5. Cap.

3. J þridia lage veita og giefa þuilijk Vnd ur öllum Krettrudödum Christnum þessa Hug-

gun / ad þeirra goode Heilsugiafare kunne kröptuglega ad verka og Auglysa sig. Einn en þa hann syneſt allra vanmættugastur. Og ad hann vilie þar fyrer j þeim veyku kröptugur vera/med sijnum mætte/ 2. Cor. 12.

So verda hier nu vptalen fiögur kröptug leg vndur. Pad fyrsta er þetta/ad þetta stora Lioſed/ſa hrædelege Ellds hnöttur/ Sölen/ huör 166 sinnum skal vera stærre enn Jördenn öll/miſte sitt skin. Nan allo efa þad tilteiknade (so sem hinn Heilage Heronymus hefur skrifad) ad hun vilde ogiarnan þiena og lysa þessum örgum Skalkum og Ovinum Christi til Gudlaſtana og hædunga. Pui þeir være þess ei verduger/ad Sölen skine a þa/Þar fyrer kippte hun ad sier sijnum Geiſlum/ jnnehalldande hm̄ vm þriar heilar stunder. Orosius vottar/þar hafe so myrkt orded/ad Menn hafe sied allar Stiörnr/so sem endrarnær a Nattarþele/ og þeir vijsu Astronomi (eda Störnumeiſtarar) hafa ecke kunnad noglega þetta ad vndraſt. Menn lesa/ad a þeim tijma/hafe j Heliopoli a Egiptalāde vered Apollophanes og Dyonisius Areopagita/ Huörier med storre vndran hafe sied þessa ovenuilega formyrkuan/þar Tungled var þo fullt/Og skal Apollophanes hafa sagt / O. kiære Dionysi/ ānadhuört þijneſt nu sialfr Gud/ ellegar sialf Natturan forgeingur.

Antonius/huør eirnen hefur samsett Kyrk ku Chroniku/avvisar / ad þeir Borgarmenn j Athenis/hefe eirnen ordeð varer vid þesse verk hins sanna Guds. Enn med þui þeir hafe ecke haft j þann tyma neirn riettan Grunduöll/eda vissu vm þann sanna Gud/ þa hafe þeir vpplygt hönum þar eitt Alltare/og giört a þui þessa yfirskript. Ara ignoto Deo constructa. Þetta Alltare er smijðad þeim okienda Gude. Enn þegar hinn Heilage Paulus kom nu þangað/þa tok hann sier sök og tilefne af þessu/ ad giöra þeim Gud kunnugan/ huör þangad til hafde okiendur vereð. So sem vier finnum/Act. 17. Paulus seiger Þier Menn j Athenu Borg/ eg sie ad þier erud j öllum Hlutum miög hiatruader/eg hefe geinged hier vm/ og sied ydar Afgudadyrkan/ eg fann eitt Alltare a huöriu yfirskrifad var Þeim okunnuga Gude/ Nu boda eg og kunngiöre ydur þann sama/huörium þier ovitande Guds þionustu giöred.

Þesse hræðelegu Myrkur ognudu og hotudu Israels Folke/ad ef þeir vidurkiende ecke sinar Synder/þa munde Gud med öllu/ suipta fra þeim sinu Almattuga Orde/og sla þa med hræðelegum blindleika og Myrkrum/ so sem sijdar er skied/og Christur sialfur hotade þeim/þa hann sagde til þeirra/Matth. 21.

Guds,

Guds Rÿke mun ꝼra ydr takast/ ꝛ Heid ingium giepꝼed verda. Þar vm talar eirnen Paulus og Barnabas/ Act. 13. Ydur atte j ꝼyrstu Guds Ord bodad og kunngiort ad vera/ Enn nu med þui þier reked þad ꝼra ydur/ og acktid ydur sialꝼa ecke verduga eiliꝼs Lÿꝼs/Sæd/þa snuum vier oss til Heidena Pioda/þui so heꝼur Drotten boded oss.

Hier vt aꝼ er þad auduellt ad skilia/ad þær ꝼormyrkuaner a þeim storu Himnesku Liosum/sem miög taka ad rÿdkast a þessum Dögum/ med ödrum Elldgange Teiknum og vndrum/j Loptenu/þyda vist ecke annad enn þad/ Gud sie gramur og Reidur vid Veröllldena/vegna þeirrar storu ꝼorꝼöcktunar sÿns ords og ad sa mykle Dagur Drottens sie ecke ꝼiar lægur/Þad annad Teikned/huört ad skiede ꝛ epter ꝼylgde strax epter andlaat Herrans Christi/er þetta/ad Fortialldeð sem hieck yꝼer vm huert Mustered/ ꝼyrer ꝼraman þad allra helgasta/huört kostulega var giört/med Cherubin aꝼ Gulle og dyrmætu Silkie/Sharlathe Rosrendum Purpura/ og huitu tuinnadu Silke/ og hieck a ꝼiorum ꝼorgylltum Stolpum/Exod. 29. Þad sama Rifnade skiotlega aꝼ sialꝼu sier til j tuo hlute/ꝼra oꝼanverdu og huert midur j gegn/Þad heꝼur þessa þyding.

J ꝼyrstu/ad nu være sa allra helgaste j Jsrael/

ſtael/og ſa riette Kiennemannahøfdingen ſiin
geingen einuſinne j þad allra helgaſta/ꝫ hefde
vtuegad eilyfa Endurlauſn/ Hebr. 6. Cap.
J ødrulage/ad nu være Løgmaled aftek
ed/med ſynum Ceremonium/og þyngſlum/ꝫ
ad þad ſkulldbinde oſſ ecke leingur j Nyateſta
mentenu/Heb. 9. Þuiad Riddaraſkapur [eda
Valldſtiorn] Gydinga Folkſins/hafa nu ſinn
enda feinged/ Eſa. 9. Eingen ſkule giøra
oſſ Samviſku j Mat og Dryck/ edur med a
ſettum Helgedøgum/Tunglkomum/Huetdøg
um/ ſem var ſkugge þeſſ er tilkomande var.
Þarfyrer giøra vorer Papiſtar ðarlega/ ad
þeir epterfylgia Gydinganna Setningum/ſid
um og Ceremonium j mørgum hlutum.
Þad þridia Jarteikned var hrædelegur
Jardſkialfte/Tirrañ og bifan allrar Jardar
kringlunnar/af huørin Hellurnar ſprungu/ꝫ
Biørgen kloſnudu/Þeir ſem ferdaſt hafa vm
þau Lønd/votta/ad Mēn meige enn nu aug
lioſlega ſia/ad þad Fell eda Biarg/Calvariæ
[eda Høfudſkeliaſtadurin Golgata] ſie ſprun
ged huad fra ødru vm þuert/nærre 40. ſkref
Og med þui ad ſlykur Jardſkialfte hefur
teked yfer alla Verølld/er truanlegt ad af ſly
ku tilferle mune Biørg og Halſſar ſlyka anni
arſtadar af þeſſu ſama tilferle ſprunged hafa
So ſem j nøckrum Løndum ma rada af ſu
mra

ınra Fialla Nöpnum (ſo ſem Fragment hiá Lucern j Schuеіts/ Item/Brochenberg hia Vernigeroda/Item/Infällberg hia Eiſenach.
Enn ſo ſem vier meigum nu pormerkia/ ad þar Himneſku Höpudſkepnr Sol/Tungl Stiörner lata Auglyſaſt ſyna Grimd a mo te þeim ogudlegu/ ſo lijkaſt eirnen og hriſteſt og ſkelſeſt Iörden/til ad vötta/ad hun kunne ecke ad lijda Dauda ſijns Skäpara/ ſo ſem hun villde Pnehund ſinnum helldur vpſuelgia þa ogudlegu Veröllð lijdande / og alla Ovine Herrans Chriſti / ſo ſem þa j Sodoma og Gomorra Gen: 19, ✝ Dathan/Abiram ✝ Corah/ Num. 16. Cap.
Hellurnar/Steinarner og Biörgen votta (med þui þau ſprungu ✝ klopnödu) ad Jeſus Chriſtus ſe eirnaſta hella/✝ ſa Hialpar ſteinn/ haſe fullgiört ſitt Verk ✝ Embætte/þad ſem Endurlauſn Mankynſins ahrærer/og ad hans Forſmaarar mune hroopa og kalla/ a þeim ſijdaſta Deige / O ſe. 10. Pier Biörg falled yfer off/og þier Hellur/ hylied off / Luc. 23.
Enn þeim ſkal þa ecke ſtanda ſo gott til boda / og ecke helldur veitaſt þad þeir girnaſt.
A vorum Dögum ſkiet vndergangur ✝ Jardſkialpte/j mörgum ſtödum optſinis/ſo ad ſumſtadar hrynia ſtor Hws/og heilar Borger aſ falla.

Pad er eitt vottur vm pad/ad Gud ſie Maň eſkiunne reidur/ꝛ ad allar ſkieпnur ſieu mæd þar/ꝛ þeim leideſt ad vera Hiegomanum til þienoſtu/eda Prælkan þeirra ogudlegu vnder gieþnar / Rom. 8. Og villdu giarnan vera þar lauſar fra/Hier adhnyga eirnen þeir hræ delegu Stormar/Hrydet ꝛ Ovedur/ſem i oll um ættum giora ſtoran ſkada.

Fiorda Teikned var þetta/ ad Graþernar opnuduſt/og marger aþ þeim framlidnu Hei lögu geingu vt aþ þeim/ og lietu ſig openber legа ſia og heyra.

Þar med tilteknaſt ſu rietta verkun ꝛ eig inlegur Kraptur/Daudans ꝛ vppriſunar Her rans Chriſti/ſem er þeſſe. Ad hann heþur mz ſinu bitra Dauda Magtena fra Daudanum teked/ſo hann kann nu ecke leingur ad hallda oſſ eda kreiſta/ i ſinum Bondum/ Daudans Las (ſeiger Hilarius) er vpplokeň. Nu er Dauden þeim Chriſtnu ecke leingur ainnad eň ſætur ꝛ hægur Sueþn/ꝛ/ ſo ſem Prudentius ſeiger: Mors hæc reparatio Vitæ eſt: Þeſſe Daude er Endurnyung lyþſins. Herrans Chri ſtus mun a ſinum Tyma mz ſinu huellu Ba ſunu og Hoþudeingelſins Rauſt vppvekia oſſ og framleida aþ vorum Sueþnhuyſum.

Sie/þad er nu ſkuttlega ſagt vm þeſſe Vn dur/aþ huoriumi vier eigum med riettu þaud

lega adgiæta/og þau Teikn og ſkorinerke/ſē
nu a þeſſum tijmum ſkie/þyrer þa dyrdarſam
legu tilkomu vors Endurlauſnara/ecke lijtels
ad virda/ Helldur læta þau vidvara/ amiña
og vpprekia oſſ/ ad vier þromer verdum/ og
væntum ſo vors Endurlauſnara alla tijma/
med logande Lömpum vorrar Truar-

Nu heþde þad vijſt vered tilheyrelegt/ og
heilſuſamlegt/ ad aller þeir ſem þa voru til
Jeruſalem/elleger annarſtadar/ꝛ varer vrdu
vid allt þetta/heþdu ſleiged ſialþa ſig a Brioſt
ed/og vidurkient ſijnar þungar og þordæme
leger Synder/og medkient þennañ Chriſtum
ſem ſinn rietta Medalgangara/ og þioned ſo
ſidan þeim eilijþa Gude. Enn þad geingur
epter þeirre klögū Gudſpiallamañſins/Joh. 1
Hann kom til ſijns eigendoms/enn hans
eigen medtoku hann ecke. Þar þyrer er
Gudz ſtraþþ endelega yþer þa komed.

Þo er þetta ecke ölldunges an nytſemdar
eda til onytis ſkied/Þui vier heyrum þramvei
gis/ad Höþudsmaduren/ꝛ þeir ſem med hõn
um voru/vrdu ottaſlegner/prijſudu Gud/ iat-
udu og vidurkiendu openberlega/ ſeigiande.
Sannlega heþur þetta ein þrom Mañ
eſſia og Guds ſonur vered. Og Folked
Barde ſier a Brioſt/ꝛ ſnere heimleides/
og gieck til Hwſa ſinna. Enn

Enn sierdeilis hafa nockrar Gudhræddar Konur/ ecke ad eins teked sier þetta til Eyrna/ Helldur læted þad sier til Hiarta ganga og villdu ecke vijkia fra Krossenum. Þar sia um vier og lærum/ad Gud fer vndarlega ad samansafna christilegre Kyrkiu. Postularner voru nu sundurtuijstrader og a flotta hlaupner. Þar a mote safnar vor Herra/ þessum heidna Hundradshöfdingia/og ödru Folke/og vpplyser þad. Þar fyrer skulu vier taka oss hier vt af þssa Huggun/ad Gud mune allt til Veralldarennar enda/ vid hallda sijnum Hoop Psalm: 75. Og þegar ecke eru leingur neini er Christner til/Þa kann Verölldenn ecke leingur ad standa/Þui þeir Christnu eru þeir riettu Stolpar/Stöder og Swlur/Veralldarennar.

Vm Greptran Herrans Christi

So sem allt þad Nadarverk vm tilkomu vors Heilsugiafara/Item/vm hans Pijnu og Dauda/er fullt lærdoms og huggunar /so er og eirnen þesse partur Historiunnar vm hans heilaga Greptran/huörn vier vilium stutlega yfirfara/ med sijnum adhangande Greinum og Lærdomum.

J fyrstu tala Gudspiallamennerner vm stadenn/huar Christur hafe Grafenn vered/sem

er j einum fögrum Grasgarde/huör þar var nalægur/j eirnre nyrre Gröf.

J ödru lagie verdur hier talad vm Menn ena sem hann biugggu til Jardarennar/huör ier ad voru þesser/Joseph af Arimathia/sem var eirn Rijkur Mann og Raadsherra/ huör ecke hafde giefed sig til ad sambyckiast Gyd inganna raadslögun a möte Christo / og sinne Samvisku/Helldur var hañ eirn af Herrans Lærefueinum. Og hañ hafde læted vthögg ua sier eina nya Gröf/ j nöckrum Hellusteine/ Þesse bad Pilatum vm Lijkaman IESV/ og lagde hann j fyrrsagda Gröf. Þar kom og Nicodemus/huör ædur hafde komed til Jesu vm Nott. Þesser bader hafa lagt Herran j Gröfena/ og vottad og Auglijst þar med sij na tru a hann:

J þridia lagie hefur þesse Greftran skeid med dyrlegum og kostulegum tilbunade/ Þui þeir keyptu nya Lijndwka/Þar til Myrru og Aloe/nærre Hundrad Pund/Smyriande hañ þar med/epter Gydinganna sidvenia. Af þes su skulu vier taka oss þessar jnnelegar hug-gunargreiner/og þær vel j minne festa.

J fyrstu/ad so sem þær fyrstu Mañeskiur syndgudu j Paradijsar Alldengarde/ og fiellu fra sijnum Gude/ og vnnu þar med bæde til stundlegs og eilijfs straffs. So hefur vor

Forlÿkunarmadur og Medalgangare/ vilian de vppbyriad + endad sijna Pijnu/ + þullnædar boot j einum Grasgarde. Þar þyrer/ so sem vier erum aller j Adam deydder/ so erum vier þyrer Herran Christum endurlÿþgader ord ner/epter þui sem christeleg Byrkia syngur. Sem nu annarleg Adams volld / alla þordæmda giøra/ So komunst vier þyrer Christi skulld/ j Kiarleik Guds vors Her ra. Og sem oll Mannkind/ j Adams Synd/ erþde eilÿþan Dauda/ So heþur Gud/ þyrer Christi Deyd/ þrelsad oss þra þeim Boda.

2 Hann heþur vorar Synder med sier nidur lagt j Gröþena/ og hulid þar/ og so sem Spa maduren Micheas. seiger/ 2. Cap. Kastad þeim j Haþsins Diwp/ so ad þeirra skule all drei ad eilÿþu endurminst vóda. Og vier mei gum nu hrosa oss/ + bidia med David/ aþ he im 32. Psalm. Sæll er sa (og vel er þeim) sem Yþertrodslunnar eru þyrergieþnar/ + huör ra Synder eru huldar.

J þridia lagie heþur Christur med sinne hei lögu Greþtran/ so helgad vorar oheilagar og syndugar eda andskÿggelegar Graþer/ ad þar eru nu ecke leingr suivirdelegar Gryþiur/ Hell

Þur þau reittu Monstrants/ huar inne helge domur vors elskulega Guds liggur/huórn Christus vill á hinum sijdasta Deige birta og auglysa/Huór Helgedomur myklu betre er/en aller þeir. þólsku og upplognu aplats Aram aranng helgedomar. Þar aff kiemur eirnen þad/elskulegu christnu/ad þr Stader/ i huór ium þeir Christnu verda Greptrader/neffnast ecke Daudra manna Holur/ eda med ódrum smanarlegum ordum/ helldur Bethahim/ eda Eethaim, Cemiteria, Hwss þess Liffanda Guds/Suefnhwss/Huijldarstader/Akur Guds/ rc. Esa. 26. r 56.

Ad sijdustu lærum vier hier eirnen/ad vier skulum ærlega fara med vorn Guds Akur/r virdelega greptra vora framlidna/ og giöra vorn Monumenta eda Leide/ til minnis hia þeirra Gróffum. Ecke uppa þad/ ad vier kunnum veita þeim hinu Daudu þar med sier lega dyrkun/Helldur til Aminningar/ um þa gledelegu upprisu/ og um eilijfft Samfielag/ huórt vier munum um sijder med þeim Guds Utvólldu eilijfflega haffa.

Um þad þridia/ sem er um heilsusamlega Nytsemd Pijnun nar Herrans Christi.

So hófflum vier nu epter þeirre Mynd sem

Gud hefur giefed/ heyrt og skiled alla þessa Pijningar Historiu/huoria vier skulum ecke all einasta lesa/so sem adra trulega frasógu/Hell dur læra ad færa off hana riettelega til nyt semdar:

Enn su rietta Nytseme/ og heilsusamleg tiökan þessarar Historiu/er stuttlega inneføl len j þessum fremur Pörtum.

J fyrstu/ blytur og skal sierhuór Christen Madur/riettelega vita og merkia frasóguna sialfa/Um alla þa hlute/ sem fram foru og skiedu vid vorn Herra Christum/Huórnen hñ hafe vered gieten j Nazarieth/fæddur j Bet lehem/+ huórnen hañ hafe umgeingest/kient og Predikad/ og mörg Dasemdar verk giört j öllu Gydingalande/ og þar nalægt um Kri ng. Item/ huórnen hann hafe ad sijdustu j Grasgardenum fyrer utan Jerusalem forrad en vered/Sijdan j Stadnum sialfum/af Kien nemann Höfdingiönum og Pilato til Dauda dæmdur. Epter þad utan Stadar a Kross en negldur/og j Grasgardenum grafen. Og ad sijdustu upp aptur risen/Þetta blytur mad ur vissulega ad vita/añars heiter þad so/Igno ti nulla cupido, aut fuga. Okiendan hlut ei elska kann/eda afrækia nockurn Mann.

Þar til þiena fagrar Figurur Mynder eda Malverk/so sem Gregouis seiger riettelega/

Quod legentibus est Scriptura, hoc idiotis est Picturа. Eirn einfalldur ꝛ olærdur christen kann ad minna sig sialfur a/med fógrum Figurum/ Myndum og Malverke / huad framm hafe komed vid Christum/bæde j hans Pijnu/og endrarnær. Þar fyrer hölldum vier j önguan mata med þeim Calvinistum/ og Malverks lóstórum/huórier ecke helldur kuna ad lijda Krossmarked vppmalad / Ja/ þeir villdu giarnan bæde Alltare og Fonta/ Organslist ꝛ Saunglistena sialfa/ꝛ annad þess hattar lijkt/vtryma og afftaka/huar audvelldlega ma fframa/ad einhuór Spiritus Vertiginis þad er/vmsnunings Ande stiorne þeim/sa sem Fiande ꝛ Óvin er allrar godrar skickunar.

Hneyxlunarsamleg Affgudalikneske taka Menn med riettu af/epter Guds bifalningu Non adorabis ea/ Exod. 20. Deut. 5. Enn önnur nytsamleg Malverk/ og huad sem til Gudhræddlunar hienar/þad meiga Menn lata med riettu halldast.

Þar næst ma Madur ecke lata þar vid standa/nie lata sier fullnægia/þo hann kunne og vite slijka Historiu/og true hene/Þui Diöflarner vita þetta eirnen/og eru þo önguó betre þar fyrer/Helldur hlytur Madur med anda legum hætte ad skoda og yfferuega þetta j Hiartanu/so hann take sier j fyrstu hier vtaf

Speigel Guds Reide. Bernhardus seiger.
Aþ hugleiding Pialprædesins/ virde eg
myskeleik minnar hæskasemdar/ædar vis
sa eg þad ecke/ eg hiellt mig vera Peil-
brigdan. Sia : Pier vtsendest Sonur
Meyarennar / sa Sonur þess lisanda
Guds/ z skipast ad Lyblæfast/ so ad med
Balsamo hans dyrmæta Blods/ veitest
Lækning myrium Sarum. Þar næst/ ad
Madur take sier eirnen hier vtaþ einni huggun
ar Speigel / ad Gud mune nu ecke leingur
burt skwþa nie vtkasta oss/ þegar vier höllðum
oss stadþastlega vid Christum/og skulum þess
kostgiæþelegar og innelegar þacka Gude aþ
hiarta/ og hugga oss hier vid i öllum vorum
Eymdum og Anauðum. Bernhardus seiger
Plane jam Deus nos non despicit, quia Fra-
ter & Caro nostra est factus. Sannarlega
kann Gud nu ecke ad þyrerlita oss/ med þui
hann er orden vor Broder og vort Holld :

Ad sijdustu er heilsusamleg hugleiding og
tijdkun/gagn og nytseme Pijnunnar Christi
þar vnder komen/ ad vier eptirþylgium Dæ-
me vors Lausnara/ Matth. 11. Discite a
me quia mitis sum, seiger hann / Læred aþ
mier/ þui eg er Hoguær. Hann heþur pyrer

oss

oss hded/og eina fyrermynd oss epter læted/ seiger Petrus/ 1 Pet. 2. Þui skulu vier jdug lega taka vorn Kross/og bera hann epter hm̃.
Mors tua, mors Christi, Fraus Mundi, Gloria Cœli.
Et dolor Inferni, sunt meditanda tibi.

O þu Manneskia/ Hugleid þu/ad þu ert dauðleg/ Hugga þig vid Dauda þyns Heilsugiafara/ Læt þa otrum Veröllð ecke villa þig/ Hugsa þu vm þad eilyfa Lyf/og Dyrd Guds Barna/ Og þar a mote/ vm þa hrædelegu Helvytis Pynu allra ogudlegra og Jdranarlausra/ So muntu þess framar taka vara á þinne Saluhialp/ og skicka þier þar epter. Giefe og veite vor elskuleige Emmanuel/ sá true forlykunarmadur vorra Synda/ Daudans og Diöfulsins sigurvinnare/ Helvytes Eydeleggiare/og Himnarykes Opnare/ IESVS Christus/ad vier meigum alla tyma vid hans forþenóstu/ Pynu og Dauda/og gledelega vpprisu/oss af Hiarta hugga/ og eilyflega Sæluhólpner verda/ Amen.

FINIS.

